

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 17

V Celovcu, dne 24. aprila 1958

Cena 1.50 šilinga

Maš praznik

V nedeljo, dne 27. aprila, bomo v Št. Jakobu v Rožu koroški Slovenci obhajali velik narodni praznik. Petdesetletnica ustanovitve narodne šole je.

Pol stoletja križave poti, pol stoletja neprestane borbe za obstoj velike zamisli velikega šentjakobskega župnika Ražuna. Kamen na kamen palača, pravi naš narodni pregovor in tako je delal blagopokojni župnik Matevž Ražun, doma iz Škocijana.

Župniku Ražunu so stopili ob stran pred vsem šentjakobčani, ob njegovi strani je stala Podjuna in je stala Zilja, stali so koroški Slovenci in stala je z velikim darom 70.000 kron naša najstarejša in zaslužna kulturna ustanova, Mohorjeva družba v Celovcu.

To, česar ni „zmogla“ avstrijska monarhija, to, česar ni „zmogla“ prva in tudi ne druga avstrijska republika, to so si ustanovili pod Ražunovim vodstvom koroški Slovenci sami. Iz svoje moči so najprej zgradili dom za šolo in potem za kmečko gospodinjstvo vzgojo slovenskih deklet.

Med prve gospodarske oziroma gospodinske šole sodita Št. Rupert in Št. Jakob na Koroškem. Vse nemške šole so bile ustanovljene v deželi iz javnih sredstev, le slovenski šoli sta rasli iz požrtvovalnosti posameznikov in iz zamisli slovenskih duhovnikov Treiberja v Št. Rupertu in Ražuna v Št. Jakobu. Tema dvema velja ob petdesetletnici prva zahvala koroških Slovencev. Obema je ta svet naklonil pregnanstvo hot plačilo za njuno veliko delo, mi pa verujemo, da jima je Vsemogočni naklonil večno plačilo in tudi veselje nad uspehom njunega dela. To delo je tako trdno, da ga dve svetovni vojni nista mogli uničiti. Padale so trdnjave, padala so pod bombami mesta, padale so ogromne obrambne črte, jezi in zidovi na zahodu in na vzhodu, Treiberjeva in Ražunova trdnjava pa je prestala obe svetovni vojni. Ta dva velika naša slovenska moža nista gradila na pesku, gradila sta na globoki veri v potrebo vzgojnih ustanov za mladino, gradila sta z ogromnimi osebnimi žrtvami, gradila sta na idealizmu vsega slovenskega naroda na Koroškem. Oba velika moža nista gradila samo s kamni, peskom in opeko ter kramami, gradila sta z gorečo molitvijo. Svoje delo pa sta kronala s tem, da sta ga izročila v roke in oskrbo šolskih sester.

Petdeset let dela šolskih sester praznujemo v nedeljo, dne 27. aprila. To je petdeset let nenehne požrtvovalnosti žena, ki so se odpovedale samemu sebi, da bi tako z vsemi močmi služile drugim. Prva skrb novega doma je veljala šoloobvezni mladini. Neizmerno zaupanje je Št. Jakob izkazal tej ljudski šoli, saj je štela prvo leto 1908 že kar 173 otrok, drugo leto 1909 192, v šolskem letu 1910-11 pa 206 in leta 1913 252 otrok. Tako je Št. Jakob tedaj z dejanji odgovoril na 12-letno zavlačevanje ureditve javne državne šole v smislu zahteve šentjakobskega občinskega odbora.

Ob tej priložnosti spominjamo tudi vseh svetnih učiteljev, ki so svojo skrb posvetili tej šoli, predvsem še živečega direktorja Franca Aichholzerja iz Loč. Njemu želimo, da bi v spominih na prva leta svojega službovanja tudi z naprej ostal zvest prijatelj te velike Ražunove ustanove.

Prav kmalu so sestre zaradi potreb časa dodale ljudski šoli tudi gospodinsko šolo, dodale so šivalne tečaje in dodale so otroški vrtec. Ta Ražunova hiša je postala mala vasica zase, saj šteje navadno nad 100 prebivalcev. Sestre pa niso vrtele samo peresa in svinčnika v razredu, one so vihtele tudi lopate in motike, krampe in kose; s svojim ročnim delom so jo v zadnjih 30 letih skoraj izključno ohranile in vzdrževale. Kdor ima le količkaj pojma o šoli, dobro ve, da

šola nikdar ne more biti donosna, da ni nobeno dobičkanosno podjetje, marveč potrebuje tekoče prispevke iz javnih sredstev, kajti vrši javno službo, ki koristi vsej skupnosti. Takih prispevkov pa šola v Št. Jakobu ni bila deležna. Ohranjal jo je le znoj žena, ki so si v potu svojega obraza služile vsakdanji kruh in to ne samo zase, marveč za šolo. Tem huje pa je zadelo vsakega koroškega Slovenca, ki je z ljubeznijo in sodelovanjem zasledoval razvoj šole, dejstvo, da so morale šolske sestre za velik denar odkupiti Ražunovo ustanovo — od Slovencev! To je tista bridka kaplja, ki greni proslavo petdesetletnice tega zavoda. Predobro se zavedamo, da bodo sestre s svojim znojem in z od ust pritrganimi šilingi odplačevale dolg, ki so ga morale napraviti.

Vemo pa, da je v sestrh toliko vere, toliko požrtvovalnosti, da se tudi te velike žrtve ne plašijo, kakor se niso plašile obnove po prvi in ne po drugi svetovni vojni. Dobro so še v spominu prazne hiše, ki sta jih leta 1945 prevzeli prednici s. Gabriela v Št. Rupertu in s. Leona v Št. Jakobu. Hiši sta bili v žalostnem stanju in položaj je bil obupen. Obe prednici pa sta s pomočjo svojih sester v kratkem času oba domova toliko popravili in uredili, da se je mogel pouk nadaljevati.

Vsi se veselimo globokega zaupanja, ki ga narod izkazuje vsako leto tema šolama, saj sta nabito polni in v vsem obsegu zado-

ščata potrebam časa in gospodarskih prilik. Veselimo se prav posebno dejstva, da bodo s šolskim letom 1958-59, torej kot nekaka stvarna proslava petdesetletnice, v Št. Jakobu pričeli s celoletnim gospodinjstvom. Od leta 1958-59 bomo torej imeli v Št. Rupertu 6-mesečni gospodinski tečaj, istega v Št. Jakobu in dodatno v Št. Jakobu tudi še celoletno šolo za dekleta, da bodo tembolj dorasle vsem gospodarskim in gospodinjstvom nalogam časa.

Skoraj 1000 deklet se je samo od leta 1946 do 1958 šolalo v šentjakobski narodni šoli. Deloma je to šolanje veljalo kmečkogospodinski izobrazbi, deloma pa šivanju.

Poleg tega pa sestre posvečajo posebno skrb tudi našim malčkom, ki so komaj shodili. Koliko pristranskega veselja doživljajo ravno ti malčki v domu šolskih sester in kako velika je v poletnih mesecih pomoč kmečkim materam, ki so tako preobložene z delom in vedo, da so njihovi najmanjši na varnem in pri sestrh dobro oskrbljeni.

Koliko življenjskih potnikov je našlo v teku 50 let pri sestrh streho in kos kruha. Tudi tega dela ne smemo pozabiti. Koliko mater iz bližnje in daljne okolice je iskalo tam tolažbo in uteho. Kolikokrat so se prostori napolnili k duhovni obnovi.

Sestre pa so dale strehe in kruha tudi slovenskim dijakom, bodisi na počitniških sestankih, bodisi na potovanju skozi deželo.

Tako je bila Narodna šola žarišče telesnih, duhovnih in duševnih dobrin pol stoletja in vsi smo trdno prepričani, da bo to nam tudi v bodoče ostala.

Sovjetski propagandni manever spodletel

Letala ameriške „strateške skupine“, ki nosijo atomske bombe, že dalj časa izvršujejo takozvane pripravljenostne polete nad Združenimi državami, Veliko Britanijo, pa tudi na arktičnem področju na severu, v bližini sovjetske meje.

Zaradi arktičskih poletov je v minulem tednu sovjetska vlada zagnala ostro propagandno gonjo po časopisju in radiu, češ da ti poleti ogražajo Sovjetsko zvezo. Utegnili bi se namreč zgoditi, tako pravijo v Moskvi, da bi zaradi kake tehnične napake letala poletela naprej na ozemlje Sovjetske zveze in tam odvrгла svoj strašni tovor. Sovjetska zveza je vložila zaradi tega protest pri Varnostnem svetu Združenih narodov in zahtevala obsodbo Združenih držav kot motilca miru.

Na izvajanja sovjetskega delegata Soboleva je na seji odgovoril ameriški delegat Cabot-Lodge. Dejal je, da so pri poletih atomskih bombnikov pomote izključene, kajti piloti imajo strogo navodilo, katerega območja se morajo držati in prepoved odmeta atomskih bomb. Po drugi strani pa Sovjetska zveza preizkuša rakete, ki po nje-

nih lastnih izjavah morejo ponesti atomsko bombo kamorkoli na svetu. Ti poskusi so brez dvoma še bolj nevarni, ker v raketah ni človeka, ki misli, ampak je njihova smer odvisna samo od točnega in pravilnega delovanja aparatur. Če že kaj, bi bilo treba te poskuse ustaviti in uvesti učinkovito mednarodno kontrolo raketnih in atomskih orožij, kot jo je predlagala Amerika. Večina članov Varnostnega sveta je dala ameriški delegatu prav in Sobolevu ni preostalo drugega, kot da umakne svojo prvotno zahtevo, in se tako izogne obsodbi.

Kongres v Ljubljani

Minulo soboto se je začel v Ljubljani 7. kongres „Zveze komunistov Jugoslavije“.

Slovensko prestolnico so v ta namen zelo okinčali, povsod vihralo rdeče zastave in na „Gospodarskem razstavišču“ so postavili 58 metrov visok stolp. Očedili so tudi fasade hiš po ulicah. Pouk na univerzi je bil za čas kongresa ukinjen in študentje iz dijaških domov so odšli na izredne počitnice, kajti v njihove sobe so prišli delegati

Vrhunska konferenca - samo v dvoje?

Pot k vrhunski konferenci, ki bi naj prinesla svetu mir, je res zelo dolga vijugasta. Ko so po večmesečnem dopisovanju med ameriškim in sovjetskim ministrskim predsednikom končno vendarle zedinili na to, da naj ta pogajanja odločilnih državnikov sveta pripravijo razgovori med poslaniki treh zapadnih velesil v Moskvi (Združenih držav, Velike Britanije in Francije) in sovjetsko vlado, so nekateri menili, da bo sedaj zadeva vendarle stekla. Pa temu ni bilo tako.

Sovjetski zunanji minister Gromiko se hoče razgovarjati z vsakim poslanikom posebej in je odklonil razgovore z vsemi tremi naenkrat. Očividno je hotel sovjetski zunanji minister v separatnih razgovorih izigravati eno zapadno silo proti drugi.

Po mnenju diplomatskih krogov v Londonu pa sedaj sovjetski vladi sploh ni več mnogo ležeče na kaki širši vrhunski konferenci, kajti ameriški zunanji minister Dulles je izjavil, da bi imela taka konferenca samo takrat pomen, ako bi bili razgovori tajni. On je namreč pristaš starih metod klasične diplomacije, namreč tajnih razgovorov, ki so se že od dunajskega kongresa po Napoleonovemu padcu naprej izkazali kot edino uspešni. V primeru tajnih razgovorov bi pa ne bilo mogoče izkoriščati konference za svetovno politično propagando, kot je to delala Sovjetska zveza na vseh poveljnih mednarodnih političnih sestankih.

Pa še nekaj skrbi diplomate v Londonu in tudi v drugih evropskih prestolnicah, namreč sumijo, da imajo Sovjeti končno v mislih vrhunsko konferenco samo v dvoje, to je med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, na kateri bi si obe najmočnejši sili sveta utegnili razdeliti „vplivna območja“ in bi ostalim, manjšim silam ne preostajalo drugega, kot da prikimajo. Zato ni slučaj, da so prav te dni v Londonu napovedali nove angleške poskuse z atomskimi bombami, češ tudi Velika Britanija spada med atomske velesile.

iz vseh krajev Jugoslavije, skupno 1800 po številu. Rezervirani so tudi vsi hoteli.

Glavna točka dnevnega reda kongresa je odobritev novega strankinega programa. Osnutek so že več kot leto dni pripravljali, toda izgleda, da še ob otvoritvi ni bil popolnoma gotov, posebno zato, ker se sovjetska komunistična stranka z nekaterimi točkami ni strinjala. V zadnjem trenutku je namreč sovjetska komunistična stranka odrekla udeležbo svojega uradnega zastopstva na kongresu. Isto so takoj nato storile poslušne stranke vzhodnoevropskih satelitov in Moskvi vdane komunistične stranke na zapadu. V krogih jugoslovanske vlade je zaradi tega bojkota zavladala velika nevolja. Tako je na kongresu v Ljubljani, kjer bi naj prišlo do izraza soglasje svetovnega komunizma z jugoslovanskimi komunisti, videti prazne stole, rezervirane za inozemske komunistične delegacije, kot simbol osamljenosti. Prišli so samo diplomatski predstavniki, zgolj kot opazovalci. Vabilo v Ljubljano je pa odklonila tudi večina zapadnih socialističnih strank, kot protest zaradi nedavne obsodbe treh vidnih socialistov na daljše zaporne kazni.

Maršal Tito je v svojem otvoritvenem govoru bral levite Vzhodu in Zapadu ter izjavil, da bodo jugoslovanski komunisti vztrajali še naprej na začrtani, po njegovem prepričanju edino pravi poti.

50 letni jubilej Kmetijsko-gospodinske šole v Št. Jakobu v Rožu

dne 27. aprila 1958

PROGRAM

Začetek ob pol dveh popoldne

I. DEL:

1. Gojenke pojo
2. Pozdrav (gojenke)
3. Venček narodnih z rajanjem
4. „Mihčeva kokoška“
5. „Prolog“
6. Selani zapoje: „Rož, Podjuna, Zila“
7. „Kronika šole v slikah“

II. DEL:

8. Poje selski pevski zbor
9. Šentjakobske gojenke: „Rožmarin“ in „Čuk se je oženil“
10. in „kuharski rej“
11. Zapoje šentruperške gojenke
12. Ob petju mladine — skupno raganje

Do 4. ure popoldne si boste mogli ogledati razstavo ročnih del in kuhinjskih izdelkov. Odrska prireditelj bo na šoli samo ob 1/2, uri popoldne. — Šentjakobčane pa počastimo večer ob 7. uri v farni dvorani. — Šolska mladina naj pride že v soboto, 26. aprila, ob treh popoldne v farno dvorano.

Politični teden

Po svetu . . .

Gaillard je »zaglavljen«

Po pičlih 5 mesecih vladanja, ki bi ga bolj imenovali nihanja med življenjem in smrtjo, je minuli teden francoska poslanska zbornica zadala poslednji, smrtni udarec vladi 38-letnega Felixa Gaillarda, najmlajšega francoskega ministrskega predsednika. Spotaknil se je na istem kamnu kot njegovi predhodniki: severni Afriki. Neposredni povod za njegov padec pa je bil spor s Tunizijo zaradi bombardiranja mesteca Sakiet po francoskem vojaškem letalstvu. Povelje za ta napad je dal neki polkovnik kar na svojo roko, izvršila so ga pa letala ameriške proizvodnje, ki so jih Združene države podarile Franciji za obrambo pred komunizmom. Ta nesrečni samolastni podvig nekega obskurnega polkovnika je pripravil tunizijsko vladu k protestu pri Združenih narodih. Francija se je branila, češ da služi tunizijsko ozemlje kot skrivališče za alžirске upornike! Tega nihče ni zanikal, skupščina Združenih narodov je le dejala, da bi bilo treba potemtakem rešiti tudi alžirsko vprašanje, kajti upor v Alžiru se vleče v nedogled. Na to Francija ni pristala, pač pa je končno dala svoje privolenje za posebno angleško-ameriško posredovanje glede spora s Tunizijo, kar je bilo v bistvu tudi internacionalizacija alžirskega vprašanja. Ameriški državni tajnik Murphy in angleški diplomat Beeley sta potovala sem in tja med Tunizijo in Parizom se pogajala s francosko in tunizijsko vlado ter stavljala svoje predloge, katere je pariška vlada po vrsti odklanjala. Končno sta se oba moža obrnila na svoji vladi, ki sta pritiskali na Gaillarda. Posebno učinkoviti so bili ameriški „nasveti“, kajti v resnici finansirajo Združene države, čeprav proti svoji volji, vojno v Afriki. Ta namreč brez ameriške vojaške in gospodarske pomoči Franciji sploh ne bi bila mogoča. To je Gaillarda, ki velja za razsodnega človeka in dobrega finančnika, pripravilo k popuščanju. Toda bojaželjne francoske poslance še ni pamet srečala. Tako je v zbornici Gaillardov predlog ostal v manjšini in moral je podati ostavko.

»Palača brez oken« v Parizu

Burbonsko palačo, v kateri je poslanska zbornica, imenujejo tuji novinarji, ki žive v Parizu, »palačo brez oken«, čeprav jo krasijo velike in arhitektonske lepe odprvine s tem imenom in namenom. To ime je dobila zato, ker ljudje, to je poslanci francoskega parlamenta, ki tam notri zasedajo, nočejo videti, kaj se dogaja v svetu.

Atomsko orožje za vse atlantske sile

V Parizu je zasedal sosvet obrambnih ministrov in sprejel na znanje tajno poročilo vrhovnega poveljnika atlantskih sil, generala Norstada. Odobren je bil nov oborožitveni načrt, ki predvideva opremo vseh atlantskih vojsk z modernimi atomskimi orožji. Kmalu nato je pa izbruhnila francoska vladna kriza, ki je oslabil eno izmed ključnih členov atlantskega zavezništva.

Trikot London—Washington—Bonn

Sklep vojaškega sveta atlantskih zveznikov je ojačil položaj Adenauerja v Zapadni Nemčiji, kjer so opozicijske stranke zahtevale ljudsko glasovanje proti atomski oborožitvi. Adenauer je svojim nasprotnikom lahko rekel: če imajo vsi drugi atomske bombe, zakaj bi jih ne imeli še mi? Predlog za plebiscit je v bonnskem parlamentu res pogorel. S to zmago v žepu se je lahko Adenauer mirne duše odpeljal v London, kjer je sbral čaj pri angleški kraljici Elizabeti, večji del svojega časa pa je porabil za razgovore z angleškimi ministri. Urejena so bila nekatera važna vprašanja, posebno pa plačilo vzdrževalnine za angleške čete v Nemčiji. Spricho negotovosti v Franciji se vedno bolj kaže razvoj trikota London—Washington—Bonn. Adenauer je z ozirom na bližajočo vrhunsko konferenco celo izjavil, da ne vztraja na najprejšnji ureditvi nemškega vprašanja, to je na zedinjenju. Iz dobro poučenih virov pa se je izvedelo, da Nemce začnjenja skrbeti njihov »gospodarski čudež« in iz njega izvirajoče izobilje. Zaloge blaga po tovarnah se večajo, treba bo zanje najti tržišča, kajti sicer grozi omejitev proizvodnje in brezposel-

nost, z njo pa pride beda in . . . morda celo nov Hitler. V tej luči je Adenauerjeva pripravljenost zelo razumljiva in brez dvoma pametna, kajti uspešna vrhunska konferenca bi prav gotovo povečala trgovinsko izmenjavo med Vzhodom in Zahodom.

. . . in pri nas v Avstriji

Nova potovanja v slogi

S prihodom pomladi morajo dalekovidni politiki misliti naprej, na poletje, ko bo zvezni kancler moral znova na pot. Bliža se čas potovanja zveznega kanclerja Raaba v Moskvo, obenem pa mora vlada paziti, da to potovanje ne zbudi prehudega neupanja v Ameriki. Zato že sedaj pripravljajo tudi to potovanje.

Med tem ko se pripravlja kancler Raab na nova potovanja na Vzhod in Zahod, pa v avstrijskem časopisu še naprej trajajo polemike o njegovem velikonočnem potovanju na jug, v Rimu. To potovanje ni bilo kaj prida uspešno, kot smo že poročali. Italija noče ničesar slišati o urejevanju južnotirolskega vprašanja po avstrijskih željah, Vatikan pa vztraja pri izvršitvi konkordata iz leta 1934, čigar veljavnost je avstrijska vlada pred kratkim potrdila. Južnotirolska zadeva je v avstrijski notranji politiki v glavnem dobrodošlo politično-propagandno sredstvo ali limance za lovljenje nacionalističnih kalinov. Vprašanje konkordata je pa mnogo bolj boleče in pereče.

Konkordat bi radi odpovedali

Ker Vatikan pred slehernimi pogajanjmi o spremembah, vztraja na izpolnitvi konkordata iz leta 1934 je že slišati tudi glaso-

ve, da bi bilo najenostavnejše konkordat odpovedati, češ da je spricho spremenjenih razmer neizvršljiv, in začeti pogajanja za novega. Odpoved pogodbe, katere veljavnost je bila šele pred kratkim na novo priznana, je že samo po sebi težavna zadeva, ki vrže slabo luč na odpovednika. Še mnogo težje je pa za avstrijsko vladu v sedanjem trenutku napetosti med Vzhodom in Zahodom. Pri slednjem pa razpolaga Vatikan z velikim moralnim vplivom in enostransko odpoved veljavne pogodbe bi Vatikan gotovo ne tolmačil kot prijateljsko dejanje. Zaradi tega je velika zadrega in koalicijsko časopisje, če le more, molči o tej zadevi ali pa hodi okrog njega kot mačka okrog vrele kaše. Glasni so pa seveda komunisti in nacisti, ki se v tej točki kampanje proti konkordatu očitno strinjajo. Sicer pa to ni edino njihovo soglasje.

Pri nas na Koroškem pa gre naprej politično žaganje Pavla Truppeja,

upornega predsednika Koroške delavske zbornice. Mi smo mu že pred tedni napovedali kratko življenje, v socialistični stranki seveda. Vrhovno strankino razsodišče je na zasedanju v Solnogradu Truppeja po kratkem obotavljanju definitivno izključilo iz stranke. Odvzet mu je bil tudi poslanski sedež. Pravijo, da se stranka trudi, da mu v kratkem spodnese tudi predsedniški stol v Delavski zbornici. Truppe se sicer energično brani, njegova zborovanja so sorazmerno dobro obiskana, toda boj proti mogočnemu strankinemu aparatu in organizaciji je že vnaprej obsojen na neuspeh. Kakšno ceno bo pa za to svoje zmagovito žaganje Truppeja morala odšteti socialistična stranka, bo pa pokazalo štetje glasov pri bodočih volitvah. Nekateri pravijo, da utegne zginiti sedanja levičarska absolutna večina v deželnem zboru.

Društvo staršev na slovenski Državni gimnaziji

Dne 16. aprila je bil v Celovcu na Državni realni gimnaziji za Slovence »Dan staršev«. Taki dnevi so predpisani ob koncu vsakega tromesečja, da je dana istočasno vsem staršem možnost, da se posvetujejo s profesorji o napredku učencev. Tudi tokrat je bil obisk skoraj polnoštevilčen, kar dokazuje velik interes staršev za šolo in otroke na šoli. Ko je bilo to delo opravljeno, so se starši zbrali na ustanovnem občnem zboru »Združenja staršev Državne realne gimnazije za Slovence«. Združenja staršev so od ministrstva za pouk zaželeni in imajo nalogo, tesno povezovati starše in šolo ter pomagati gmotno tudi revnejšim nadarjenim učencem. Združenja staršev obstojajo na vseh avstrijskih srednjih šolah in ravno z njihovo pomočjo je bilo mogoče izgraditi obširne knjižnice za dijake in nabaviti vrsto potrebnih in dragocenih učil.

Vsak roditelj, ki ima otroka na šoli, lahko postane redni član tega združenja. Letna članarina znaša le 10 šilingov. Starši pa, ki imajo možnost, so naprošeni, da za namene društva članarini dodajo poseben dar. Ker pa imajo na vseh rednjih šolah tudi društvo absolventov, ki že delujejo v svojih poklicih, a hočejo ostati s svojo šolo povezani ter jo podpirati z darili in prispevki, sprejema tudi Združenje staršev

slovenske gimnazije v smislu pravil še podporne člane. Zeleti bi bilo, da bi se med podporne člane uvrstili vsi slovenski izobraženci in se tako povezali s šolo, ki še raste. Prav gotovo pa bodo med podporniki tudi vsi drugi, ki imajo za namene društva na razpolago letno vsaj 100 šilingov.

Društvena pravila je pristojna oblast odobrila, odobril jih je tudi ustanovni občni zbor. Za predsednika je bil izvoljen dipl. trg. Janko Urnik.

Na občnem zboru je ravnatelj šole dr. J. Tischler podal kratek pregled dela na šoli in o šolskih uspehih. Poudaril je, da so učenci na splošno marljivi, da je sodelovanje profesorjskega zbora vzorno, da pa k res zadovoljivem uspehu na šoli mnogo doprinašata Dijaška domova pod vodstvom salezijancev in šolskih sester. V svojem poročilu je naglasil tudi dejstvo, da obstojajo izglede, da pride gimnazija v doglednem času do svojih šolskih prostorov in bo tako potem pouk možen v dopoldanskih urah. Razveseljivo je bilo tudi v ravnateljevem poročilu, da vlada za prihodnji prvi razred veliko zanimanje in smemo torej tudi zanaprej računati z dobrim obiskom šole. V jeseni bo štela šola 4 razrede in bo tako spodnja gimnazija popolna.

Po občnem zboru se je novoizvoljeni odbor sestal na prvo sejo.

Gospod župan z Blača izjavlja, da se nihče ni zanimal...

Gospod Valentin Krof, novi župan na Blatu pri Pliberku nam je pisal naslednje pismo:

»V Vašem listu »Naš tednik-Kronika« z dne 20. 3. t. l., št. 12, prinašate na prvi strani v članku pod naslovom »Pomen 14. marca 1958« v zvezi z motnjo neke slovenske prireditve v Nonči vesi, sledečo objavo:

»Kakor nam poročajo očividci, so napadalcil po svojem divjaškem dejanju odšli v gostilno Uranšek, kjer se je praznovanje novega župana nadaljevalo in so bili napadalcil z velikim aplavzom sprejeti.«

Ta trditev je neresnična in ne odgovarja dejstvu. Resnično je, da praznovanje novega župana, torej mene, v gostilni Uranšek ni bilo določeno, temveč popolnoma prostovoljno, brez značaja kake proslave in dostopno za vsakogar, kakor je to v vseh gostilnah navada. Ravnotako ne odgovarja resnici trditev, da so bili razgrajaci (motilci slovenske prireditve) sprejeti z velikim aplavzom. Nihče od gostov se zanje ni zanimal in gostilničar je pozneje celo zahteval odstranitev iz lokala.

Nato pravi gospod Krof, da je s temi izjavami našega lista bila prizadeta njegova čast in zahteva popravek v smislu tiskovnega zakona, to je objavo njegovega pisma na isti strani in na istem mestu, kot je bil članek, na katerega se nanaša. Ker pa »odgovor« gospoda Valentina Krofa ne odgovarja zahtevam tiskovnega zakona, ni nobene razloga, da bi tej njegovi zahtevi ustregli. Pač pa kot demokrati radevolje objavljamo vsebino njegovega pisma ter mu s tem — prostovoljno — nudimo možnost, da pred našimi bralci z lastnimi besedami brani svojo čast, o kateri meni, da je bila z našim člankom »ranjena«.

Gospod župan se lahko zanima za kar hoče in lahko daje izjave po lastnem premisleku. To je pravica njegove svobodne volje. Tisti, ki so bili zraven, že vedo, kako je bilo. Jemljemo torej na znanje njegovo izjavo takšno kot je. Ona je poleg drugega nova potrditev dejstva, da sta oba »razgrajaca« oziroma »motilca slovenske prireditve«, kot gospod Valentin Krof sam imenuje pretepaška brata Rudolfa iz Vidre vesi,

Uspeh slovenskih filharmonikov v Celovcu

V četrtek 17. aprila t. l. je gostoval v Celovcu orkester slovenske filharmonije in to s takim uspehom, kot ga že dolgo ni dosegel kak orkester v Celovcu. Čeprav ni bilo veliko reklame, na dan koncerta ni bilo več dobiti vstopnic, takšno je bilo povpraševanje za njimi. Zdi se, da so si gostovanja slovenskih umetniških skupin že pridobila zelo dobro ime. Koncert Slovenske filharmonije je ta sloves ne le potrdil, marveč v znatni meri še dvignil. Vse tri skladbe, ki so bile na sporedu in še eno v dodatku, je orkester izvajal s tako dovršenostjo, da je izvajanje izzvalo med občinstvom prave viharje navdušenega odobravanja.

Prva je bila na sporedu skladba Igorja Stravinskega baletna suita »Ognjeni ptič«. To je učinkovita skladba in ni čudno, da jo je tolikokrat videti na baletnih in slišati na koncertnih sporedih po vsem svetu. Toda skoro težko si je misliti, da bi bilo mogoče to skladbo bolj ognjevito podati, kakor so nam jo tu podali slovenski umetniki. Dvovrsta izvedba je občinstvo kar elektrizirala, da je dvorana odmevala od gromovitega ploskanja. Sledila je takoj druga točka — koncert za klavir in orkester, skladba slovenskega skladatelja Luciana M. Škerjanca. Kakor za večino Škerjančevih skladb je tudi za to njegovo delo značilno, da je vse v neko skrivnostno kopreno zavito, brez izrazitih melodij, le tu in tam se pojavljajo posamezni motivi, zdaj v klavirju zdaj v orkestru, včasih v zanimivih dvogovorih (n. pr. med klavirjem in klarinetom). Klavirski del je izredno težek in zahteven, a ga je ga. Hilda Horak-Casova mojstrsko odigrala. Tudi orkestru nudi skladatelj priliko, da pokaže vse svoje znanje, saj je vsa skladba — se zdi — preračunana, da pokaže ne le solist, ampak tudi orkester vso svojo virtuoznost. Tudi to skladbo je sprejelo občinstvo z nezmanjšanim navdušenjem. Posebno toplih ovacij je bila deležna solistka, ki je prejela v priznanje lep šopek nageljnov.

Po odmoru je bila na sporedu Čajkovskega 5. simfonija. Vsa skladba, posebno bogastvo njenih melodij, zgovorno priča, kje je njen oče doma — na širnih ruskih planjavah. Pri izvajanju te skladbe so mogli slovenski filharmonisti pokazati svojo veliko muzikalnost. In so jo pokazali v tako veliki meri, da je bil edinstven užitek, naslajati se ob zvokih njihove igre. Posebno čudovito so umetnikom pela godala v drugem delu (»Andante cantabile«), ko so v mogočnih lokih — kakor iz pragočin — zajemajo — prinašala zopet in zopet nove melodije in pa v končnem pianissimu, ki je nelišno izvenel v grobno tišino dvorane. Ko je po silnih stopnjevanjih, ki so jih pričarala trobila, izzvenel zadnji akord mogočnega finala, je zajel vso dvorano val nepopisnega navdušenja. Za navrhek je orkester odigral še Gotovčovo Simfonično kolo, na kar je dvorana zopet odmevala od ploskanja, ki se kar ni hotelo poleči.

Gostovanje slovenskih filharmonikov iz Ljubljane je bil velik umetniški dogodek za Celovec. To, kar nam je to pot nudila ta imenitna umetniška skupina, spada v vsakem oziru med vrhunske stvaritve te vrste. Sedanji Slovenski filharmoniki delajo čast slavni preteklosti Slovenske Filharmonije, ki ima čast, da je ena izmed najstarejših združenj te vrste. Ti umetniki razpolagajo s sijajnim tehničnim znanjem pa tudi s pravim umetniškim življenjem. Da pa je ta velika umetniška skupina tako enotna in učinkovita, je brez dvoma največja zasluga orkestrovega dirigenta SAMA HUBADA. V njegovem nastopu vse imponira: neka samoumevnost, mirnost, v kretinah umerenost in nenarejenost; suvereno obvladovanje skladb do podrobnosti mu omogoča popolno obvladovanje orkestra, ki pod njegovo večjo roko zveni kot eno samo čudovito enotno ubrano telo. Gotovo: Samo Hubad je dirigent velikega formata in po njem tudi orkester, ki ga vodi.

Dodajmo še to: Kakor je pred štiridesetimi, petdesetimi leti Matej Hubad zmagoslavno vodil po Evropi pevski zbor Glasbene Matice od uspeha do uspeha, podobno zmagoslavno pot je začel njegov sin Samo Hubad s Slovenskim filharmoničnim orkestrom. Želimo mnogo srečnih uspehov!

Hvaležni smo Slovenski filharmoniji v Ljubljani za visoki umetniški užitek, ki nam ga je ta večer nudil njen orkester. Naj se nas še spomni!

po tem svojem žalostnem dejanju v Nonči vesi prišla v bližnji Božji grob in ondi bila navzoča pri praznovanju novega župana in končno, da je njuno odstranitev »zahteval« (ponavljamo: zahteval) »kasneje« — gostilničar. Toliko glede izjave.

Pripomnili bi še, da oba pretepača iz Vidre vesi nista samo motila slovenske prireditve. Z njunim napadom je bila ranjena dolžna čast in spoštovanje verske prireditve in krvavo ranjen na telesu je bil Puklov oče. To so vselej zanimanja vredna dejstva, ki pa še vedno čakajo na zadoščenje.

Župnik Matej Ražun

JE PRED 50. LETI USTVARIL KMETIJSKO-GOSPODARSKO ŠOLO V ŠT. JAKOBU

Nekaj spominov. Pripoveduje župnik Alojzij Vavti

Sentjakobska kmečko-gospodinska šola obhaja letos 50 letnico svojega obstoja. Njen ustanovitelj, župnik Matej Ražun, pa že 15 let počiva v grobu. Naj napišem ob tem zlatem jubileju zavoda nekaj obledelih spominov na moža, velikega v delu in žrtvah, borca za narodne pravice in vestnega dušnega pastirja.

Župnika Ražuna sem spoznal po imenu že kot mlad dijak iz tednika „Mir“, osebno pa sem se z njim seznanil, ko sem v letih 1904–1908 večkrat bival v Št. Jakobu na obisku ali počitnicah. Na gimnaziji v Kranju nas je takrat študiral več dijakov iz Koroške; med njimi trije Muriji in Senk iz Jezerskega, iz Št. Jakoba pa Tone Janežič in Ivan Kobentar. Nekaj časa smo celo skupaj stanovali. Tako so me prijateljske vezi vodile v Št. Jakob v gostoljubno Vidmanovo hišo v soseščino župnišča. Gospod Ražun in njegovi zaporedni kaplani so bili nam študentom naklonjeni in gostoljubni, mi smo si pa tudi šteli v čast, ako smo pri kakšni slavnosti sodelovali.

Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal

V tistih letih so šentjakobčani bili hud boj za slovensko šolo. Ražun je po reku „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal“ sprožil misel: Ustanovimo po zgledu Št. Ruperta lastno slovensko šolo za otroke in obenem gospodinsko za dekleta! Zavedni šentjakobčani so se te misli navdušeno oprijeli in prispevali za gradnjo material in denar, Ražun pa se je obrnil na široko slovensko javnost s prošnjo za pomoč. Darovi so prihajali. Lanski Mohorjev koledar navaja darove in darovalce. A vse je bilo še premalo za visoke stavbne stroške. Tedaj je Mohorjeva družba priskočila na pomoč in omogočila izvedbo načrta.

Živo mi je še v spominu slavnost polaganja temeljnega kamna leta 1907. Veliko nas je bilo zbranih. Prikorakala je slovenska požarna bramba z lipovimi listi na čeladah in tvorila špalir. Obred blagoslovitve temeljnega kamna je izvršil mil. tinjski prošt Gregor Einspieler, častitljiv gospod z mitro na glavi in palico v roki, v družbi

številnih duhovnikov. Vsebine njegovega nagovora se seveda ne spominjam več. Navdušenje je bilo veliko. Po cerkvenem opraviilu se je vršila veselica v Narodnem domu. Mi dijaki smo prodajali razglednice. Ravno zadnje popoldne so še pravočasno došle. Na sliki je videti Št. Peter s Št. Jakobom, v kotu pa je razglednica kazala posebej stavbo bodoče šole v pročelju, narisano po stavbnem načrtu.

Stavba je rasla. Ražun je imel posla čez glavo. Zbirati je bilo treba darove še naprej, pa imel je tudi budno oko pri zidavi. Nekoč je zalotil zidarja, ki ni zidal temeljito, puščal je med opekami praznino, da bi hitreje dovršil svojo nalogo. Tako je moral tisti del slabega zidu podreti in na novo sezidati.

Množica je Ražuna nosila na ramenih

Poleti 1908 je bila stavba dovršena. Dan blagoslovitve in otvoritve je bil za Št. Jakob velik praznik, za Ražuna za dan zmage in veselja; po tolikem trudu, skrbeh in žrtvah je videl svojo srečno željo uresničeno. Njegove zasluge so poveljevali vsi govorniki na zborovanju na vrtu Narodnega doma in navdušeni možje so dvignili Ražuna na rame in ga nosili med vzklikajočo množico. Slovesnosti se je poleg domačinov iz bližnje in daljnje okolice udeležilo tudi mnogo gostov iz Kranjske.

Ražun je izposloval, da so vodstvo zavoda prevzele šolske sestre iz Maribora. Dokupil je sosednje Boštjančičevo posestvo. Boj za ljudsko šolo je prosvetno ministrstvo na Dunaju končalo z ukrepom, naj se ljudska šola razdeli v utrakvistično in slovensko. Štirirazredna utrakvistična je ostala v svojem šolskem poslopu, slovenski tri-razrednici pa je Ražun radevolje dal na razpolago šolske prostore v Narodni šoli.

Po dovršenih bogoslovnih študijah julija 1912 sem prejel dekret, da sem nameščen za kaplana v Št. Jakobu. Takoj sem se šel kot tak predstaviti svojemu novemu predstojniku. Kar vriskalo je v meni veselje, ko sem zapustil staro zidovje bogoslovnice in s kolodvora gredoč užival krasno prirodo. Nad menoj se je razpenjalo sinje sončno nebo, ob cesti so valovile njive zorečega žita. V tem lepem kraju bom torej vršil svojo službo med prijaznimi, že malo znanimi Rožani in ob strani g. Ražuna! Boljšega predstojnika bi si pač ne mogel želeli!

Leta 1913 je postala slovenska šola 4-razrednica. Vodja je bil Ludovik Primožič, učiteljske moči pa: prednica s. Uršula Gosak, po vpokojitvi stare učiteljice pa Mara Mikuluš in Uršula Fielner. Verouk je poučeval v treh razredih g. župnik sam, enega pa je prepustil meni. Živo sem občutil, koliko lažje je bilo poučevanje v tem razredu

slovenske šole kakor na utrakvistični. Odprta pa je bila nato še gospodinska šola za dekleta. Iz cvetja truda in žrtve so se začeli roditi sadovi.

Vsak začetnik je neroden, neizkušen. A moj župnik Ražun me je razumel in potrpeel z menoj. Mnogo sem se naučil od njega, tudi reda in točnosti. Začetkoma sem šel večkrat z njim v šolo poslušat kako uči, zahteval je od otrok mnogo, a tudi dosegal velike uspehe. Njegove pridige so bile jasne in stvarne; bil je globok mislec pa nič čustven. Kremenit značaj, vztrajen in odločen za dosego svojih ciljev. V otroških letih je zbolel na kozah in te so zapustile na njegovem obličju svoje sledove. Svetlo modre oči so znale tudi ostro prodirno pogledati. Nekoč je prišel k njemu neki uradnik iz Podroščice. Ne vem več, v kateri zadevi. Nastopil pa je oblastno, meneč, da bo župnik klonil. Zgodilo se je pa ravno narobe. Ražun se z njim ni dosti prepiral, a njegov pogled je uradnika premagal. Odšel je ponižan kot moker kužek in se potem nekje izrazil: Z župnikom pa nočem več imeti opravka.

Kljub resnemu značaju pa je znal biti tudi vesel. Ko so v nedeljo popoldne minile uradne ure v posojilnici in so možje — korenine radi posedeli pri poliču vina spodaj v Cvitarjevi gostilni, smo se jim tudi mi mlajši radi pridružili. Pevcji so zakrožili to in ono pesem, pa je bilo vse veselo. Tudi Ražun je postal dobre volje, se šalil in smejal. Prijetno je bilo in včasih se je zgodilo, da izjemoma ob takih prilikah kljub najini točnosti le nisva bila doma pri večerji ob določeni uri.

Kot več zadrugar je Ražun s krepko roko vodil posojilnico in za njo poleg uradnih ur v nedeljah popoldne in v ponedeljkih žrtvoval še več časa in dela. Kot najstarejša zadruga v Rožu je štela posojilnica med člani ne le domačine, marveč tudi okoličane onstran Drave.

Ječa in trpljenje

Oktober 1914 sem bil prestavljen na novo službeno mesto v Pliberk. Slovo od dragega Št. Jakoba mi je sladila misel, da bom deloval med ožjimi rojaki blizu rojstnega kraja in od dobrega župnika Ražuna gotovost, da mi bo v Pliberku moj stanovski tovariš moj najljubši prijatelj Ciril Kandut. Za Ražuna se je pa kmalu pričel

križev pot. Bil je zaradi svoje dejavnosti trn v peti narodnim in verskim nasprotnikom. Prej mu niso mogli do živega. Ko je pa izbruhnila svetovna vojna, se jim je ponudila ugodna prilika. Takrat so padli po nas slovenskih duhovnikov. Da smo mi naredili vojno, da smo veleizdajalci, da špijoniramo za Srbe in podobna obrekovanja so mnogi slepo verjeli. Ne malo število duhovnikov je takrat po nedolžnem romalo v zapore. Ščasoma so jih izpustili, ker so se ovadbe izkazale brez podlage. Tudi Ražuna je zadela enaka usoda. Sedem mesecev je sedel v garnizijskem zaporu v Celovcu, nekaj časa celo v temnici. — Le toliko je čez dan prisijala svetloba v ječo, da sem komaj mogel opraviti brevir, — mu je pozneje pripovedoval. Nekoč so ga blizu njegove celice zbijali deske za rakev nekega Sekolu iz Dobrle vesi, ki je bil naslednji dan ustreljen. Čez nekaj tednov se je enako zbijanje zopet oglasilo. Na Ražuna je pritiskala misel: ta rakev bo pa zame, jutri bom ustreljen. V pričakovanju grozne nasilne smrti je prebedel in premolil vso noč. Odpustil je svojim neprijateljem. Drugi dan se sicer ni zgodilo, kar je pričakoval, a takratni smrtni strah in negotovost sedem mesecev trajajočega zapora, vse to mu je močno ubilo živce in ga duševno strlo. Za obsodbo ni bilo podlage. Izpustili so ga na svobodo, a ni smel zapustiti svoje fare.

Po plebiscitu se je umaknil, da bi imel mir in je v Stari Loki na Kranjskem opravljal službo duhovnega pomočnika. A bil je že v letih in se ni mogel povsem zživeti v novi delokrog. Čez več let se je vrnil v rojstno faro Škocijan v pokoj.

Okoli leta 1935 sem v Tinjah vodil dekliške duhovne vaje in sem ga po zaključku istih obiskal v Škocijanu. Obe sestri Lenka in Franca sta še bili pri njem. Obnavljali smo spomine na Št. Jakob in Ražun me je spremil še daleč proti Tinjam. Medpotoma mi je opisal svoje trpljenje v ječi. — Nikomur drugemu še nisem tako obširno pripovedoval o tem kot Vam, — mi je zagotovil. Takrat sem ga videl zadnjikrat. Bil je še primeroma dosti čil. Pozneje ga je zapustil spomin vsled omehčanja možganov. Leta 1943 sem v zaporu v Celovcu od patra kapucina zvedel, da je dne 23. dec. umrl, star 78 let. Ob škocijanski cerkvi krije gomila njegove zemeljske ostanke.

Bil je mož dela in trpljenja, borec za pravico in resnico. Ni ga več, a Št. Jakobska gospodinska šola, njegovo življenjsko delo, še stoji in leto za letom zbira in vzgaja dekleta, bodoče gospodinjice in matere. Obenem je hiša samostan šolskih sester, katerih molitve in žrtve kličejo iz nebes božji blagoslov nad njim zaupano mladino in vse naše slovensko ljudstvo.

Slava pokojnemu ustanovitelju Ražunu!

Bog blagoslovi delo častljivih šolskih sester!

Šola v Št. Jakobu. Ražunovo delo stoji in živi!

FRAN ERJAVEC, Pariz:

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

I.

Pariški jakobinci so pa sprejeli pilniško izjavo za žaljiv ultimatum in jim še na misel ni prihajalo, da bi se dali ustraševati. Razkričali so, da je revolucija ogrožena. V poletnih nemirih so ostali sicer zmagovalci zmerni, opirajoči se na svojo zanesljivo narodno stražo, toda pri jesenskih volitvah (1791) v zakonodajno skupščino so dobili le še dobro tretjino mandatov, skrajni levičarji pa tudi le dobro petino (volilna pravica ni bila ne splošna in ne direktna, temveč po „volilnih možeh“, kakor pozneje v Avstriji). Med 745 poslanci je bilo 400 mladih advokatov, ostali pa po večini neizkušeni malomeščani, vsi so se pa naslajali predvsem na bobnečih frazah. Večina je bila omahljiva in tudi ona ni več zaupala kralju, zato je obvladovala zakonodajno skupščino predvsem poldruga stotina jakobincev, a na splošno je vladala v njej prava anarhija, v kateri so se mogli uveljavljati le najznamenitejši govorniki. V naslednjih mesecih so zanetili skrajni desničarji več uporov v podeželju in vsepovsod je vladala razdražena negotovost.

Med levičarji se je pa izoblikovala že kmalu posebna skupina volterjanskih „žirondistov“ (nekakih salon-skih levičarjev), ki so se hoteli uveljaviti s tem, da so se demagoško zaganjali v vse „sovražnike revolucije“, zahtevali ločitev Cerkve od države in „v imenu vesoljne svobode“ žolčno napadali zlasti Avstrijo. Proglašali so, da

je „revolucija neločljiva od sovražstva proti Avstriji“, a pilniško izjavo so nazivljali „zvezo trinogov zoper ljudske svobodo“. Hujskanja na boj proti Avstriji, kateri je tedaj pripadala še Nizozemska (današnja Belgija), so šla pa tudi v račun zmerni desnici (La Fayette-u in tovarišem), ki je upala po zmagoviti vojni streti tudi skrajne levičarje. Čeprav vsaka z drugimi nameni, sta imeli torej obe stranki isti neposredni cilj, zato tudi nista oklevali izzvati vojne in to obe iz notranjepolitičnih razlogov. Najbolj zadovoljen je bil pa s tem dvor, ki je pričakoval rešitve samo še od tujih čet, zato je tudi kraljica zadovoljno pisala: „Tepci! Oni ne uvidevajo, da nam s tem samo ustrezajo.“ Vso igro je spregledal samo Robespierre z nekaterimi somišljeniki, svaril pred prenaplajeno vojno in zahteval, da je treba najprej pognati kralja in očistiti armado vseh protirevolucionarnih elementov. Navzlic njegovim opominom je pa zajemala želja po vojni vedno širše kroge.

Nemški porenski knezi so se pred vojno naravnost zgrozili, ker so se bali, da bi mogla revolucija izbruhniti tudi v njihovih deželah, a cesar Leopold II. je še vedno upal, da bi utegnil ravno s svojo navidezno odločnostjo preprečiti vojno. Toda sedaj je nekaj časa okleval pruski kralj, končno je pa dne 7. II. 1792. vendarle prišlo do avstrijsko-pruske zvezne pogodbe, po kateri sta se obe državi zavezali, da postavita na noge vsaka po 50.000 mož, a od Francije sta, še vedno v previdni obliki, sklenili zahtevati vrnitev zaplenjenih posestev nemškim knezom in papežu, dovoliti kralju odhod na varno mesto, jamčiti za monarhično vladavino in prepovedati jakobinska hujskanja. Cesar je smatral jakobince za toliko strahopetne, da

se bodo ustrašili vojne, a pruski kralj je z vojvodo Braunschweigom, ki je bil določen za vrhovnega poveljnika, že dogovoril vojni načrt.

V Parizu so nekateri še vedno svarili pred vojno, toda avstrijsko-pruske priprave so iz spredaj razloženih razlogov samo podžigale bojažljivost žirondistov in zmernega meščanstva, želeli so pa doseči vsaj prusko nevtralnost. Pod pritiskom vojnih hujskačev je klonila tudi zakonodajna skupščina, zmerni ministri so odstopili in kralj je poveril novo vlado zastopnikom bojažljivih žirondistov, zunanje ministrstvo in vrhovno poveljstvo pa generalu Dumouriez-u, ki se je bil na zunaj tudi pridružil jakobincem, na tistem pa ljubimkoval s kraljem in upal, da bo po kratki zmagoslavni vojni vzpostavil kraljevo oblast ter vladal sam v njegovem imenu. Skrajni levičarji so bistro spregledali vse zahrbtnje spletke in začeli ogorčen boj proti žirondistom.

Na avstrijsko-pruski strani je bilo že vse pripravljeno za oboroženo intervencijo, v Parizu je pa bojažljivost zajela tudi že veliko večino vodilnih krogov. Ludovik XVI. je moral pod pritiskom parlamenta poslati dne 15. I. na Dunaj vprašanje, če je Avstrija sploh voljna ohraniti mir s Francijo, ter zahteval jasen odgovor do 1. marca. Jako verjetno je, da bi bil liberalni in miroljubni Leopold II. še v zadnjem trenutku preprečil vojno in je dne 17. II. tudi odgovoril dokaj miroljubno, toda hitro nato je cesar dne 1. III. nenadoma umrl in nastop mladega cesarja Franca II. je samo pospešil spopad. Marija Antonieta, je svojemu nečaku na Dunaj javila, da so revolucionarji sklenili napovedati vojno in vdreti na Nizozemsko.

(Dalje prihodnjič)

RED SLUŽBE BOŽJE V CELOVCU

Vsako nedeljo in praznik je sv. maša s slovensko pridigo in petjem ob 1/2 8. uri v kapeli provincialne hiše — Viktringer Ring 19 (poleg Koschatmuseum).

Ob 9. uri je šolarska sv. maša v cerkvi novega bogoslovja (Neue Priesterhauskirche, Tarviser Strasse 30, ob Lendkanalu).

Ob delavnikih pa je vsak dan ob 1/4 na 7 sv. maša v kapeli provincialne hiše.

Slovenski verniki v Celovcu so vabljeni k božjim službam.

MEDGORJE — PODGRAD
SPREJEM FATIMSKE MARIJE

Preteklo leto so v Fatimi slovesno obhajali 40-letnico prikazovanja Matere božje. Ob slovesnem zaključku jubilejnih slavnosti je fatimski škof slovesno blagoslovil in kronal lep kip Fatimske Marije in to prav na istem mestu, kjer se je prikazovala pred 40 leti Mati božja.

Ta blagoslovljeni kip so iz Fatime poslali v Avstrijo — v Celovec, kjer se časti v kapeli Mohorjeve hiše. Na zadnjo nedeljo v aprilu pa bo ta Fatimska Marija prepejana v Medgorje — Podgrad.

SPORED TE SLOVESNOSTI JE SLEDEČI:

Ob 10. uri dopoldne slovesni sprejem Fatimske Marije v Habru pri Kovaču, nato slovesna procesija z Fatimsko Marijo v Podgrad.

V Podgradu slovesna petja sv. maša, ki jo bo daroval mil. g. kanonik Al. Zechner. Ljudsko petje bo vodil preč. g. dr. Cigan. Po sv. maši pete litanije Matere božje in blagoslov.

K tej posebni slovesnosti vabimo vse častilce Matere božje iz bližnjih in daljnih krajev.

LETINA

Ludovik Malej, pd. Malejev, je dne 14. aprila 1958 zaspal v Gospodu. Star komaj 37 let je šel prežgodaj v večnost. Pri odprtem grobu so mu zapeli pevci pod vodstvom gospe Jožefe Sadjak „Vigred se povrne“ ter „Nad zvezdami“. Pri maši so peli rekviem in ob krsti žalostinko v cerkvi. G. župnik so se poslovili od rajnega farana ter opravili pogrebne obrede ob navzočnosti preč. g. J. Verhnjaka. Rajni naj počiva v miru. Sorodnikom naše sožalje.

STRPNA VES

Botra Franc Ramuš in Cilka Ramuš, brat in sestra srečnega očeta Naca, sta prinesla h krstu dečka, kateremu so dali ime Rudolf. Mali Nacej si je želel Fredeja ali Bertija, a tudi Rudija ne pusti več odnesti od Kosma. Cilka Ramuš je napravila prav dolgo pot, da je mogla biti botra, iz Švice se je pripeljala.

Pri Figovcu na Bistrici so dobili Tönčka. Korej je ves srečen, da je dobil bratca, kajti do sedaj je imel samo sestrice okrog sebe.

ŠMARJETA V ROŽU

Na kvatno nedeljo smo imeli v naši fari zelo redko slovesnost. Slavljenca Lenart in Neža Jagovc sta obhajala v krogu svojih otrok in vnukov svojo zlato poroko. Prav kakor pred 50 leti na istem prostoru v naši farni cerkvi, ki je bila za to slovesnost posebno lepo pripravljena, sta ponovila ljubezen in zvestobo Bogu ter eden drugemu. Predvsem pa se zahvaljevala nebeškemu Očetu za vse lepo in težko v letih skupnega življenja.

Preč. g. župnik so v lepem nagovoru orisali lepoto pravega krščanskega zakona, ki se ne naveliča eden drugega, ampak se vedno bolj spopolnjuje in vrašča v skupno ljubezen, v Njega, ki je izvor vsake lepe ljubezni, Boga samega. Ganljivo je bilo, ko sta si slavljenca ponovno dala roki in ju je duhovnik prekrizal s stolo in blagoslovil. Ko pa sta prešla Jezusa v sv. obhajilu, je bila prav gotovo njuna največja želja, da bi jima Bog še v naprej dal zdravje in moč ter lep življenjski večer. Tudi mi šmarjetški farani želimo slavljenca vsem najboljše in da bi čila in zdrava dočakala tudi še diamantni jubilej. Lenartov deda in babi, Bog vaju živi!

Še isto popoldne pa so nas razveselili preč. g. Zaletel s prelepimi slikami o Lurdu in Marijinem Celju. Gledalci so dvorano docela napolnili in se zadovoljni vračali na svoje domove. Preč. g. predavatelju se iskreno zahvaljujemo in jih opominjamo na obljubo, da bi nas kmalu spet obiskali.

V letošnjem letu se tudi pogosto oglašajo mrtvaški zvoni. Kot prvi je bil na vrsti v novem letu Ježičev oče, ki je moral radi želodčnega raka v 51. letu starosti v prerani grob, za njim smo se poslovili od Stöckl-novega očeta, ki je bil eden najstarejših mož v fari. Z njim je šel zadnji še živeči

„flosar“ iz časa, ko so še vozili les iz Roža po Dravi v Maribor.

Drugi teden februarja pa se je kar zaporedoma oglašila smrt prav blizu cerkve. Odpoklicala je dobro ženo in mater gospo Marinič, ki so jo prepeljali v Sveče, kjer so jo pokopali v družinski grob. Pogrebne obrede so opravili naš dušni pastir. Še isti dan je umrla Pobehanova mati, ki jo je smrt rešila težke bolezni astme. Zatem smo 10. marca položili k zadnjemu počitku žumrovo mater iz Kočuhe. Ob krsti v cerkvi so se ji g. župnik zahvalili za lep krščanski zgled in jo blagorivali kot močno ženo vdovo, ki je res kot vdova živela, se trudila in trpela za svojo družino. Cerkveni zbor ji je istotam zapel za slovo dve žalostinki. — Na praznik oznanjenja bl. Device Marije pa smo pokopali Monejevega očeta, ki je umrl na posledicah težkih opeklin v bolnici in so ga od tam pripeljali domov. Še isti dan pa je sladko v Bogu zaspala njegova sestra, draga Hublnova mama, mati pred letom umrle hčerke č. s. M. Petronile. Njeno življenje je bilo molitev in delo in odpoved, Tudi od nje so se domači dušni pastir poslovlili z lepimi besedami. Pevci pa so rajni materi zapeli v slovo „Z Bogom, mati“. Želimo, da bi se naši dragi rajni odpočili na božjem Srcu. Žalujemo zaostalim pa izrekamo iskreno sožalje!

Navse zadnje pa še ena vesela novica. Na velikonočni ponedeljek smo imeli veselo ohcet. Pavlinov Hubert Ogris si je pripeljal svojo izvoljenko Dorico iz sosedne selske fare. Poroko, ki je bila s poročno mašo, so imeli preč. g. Matko, voditelj Marijine družbe, katere cvetka je bila tudi nevesta Dorica. Postavili so njun zakon pod posebno varstvo Matere božje. Ker sta bila oba

Proslava 60-letnice prelata dr. Blümla

Minulo nedeljo smo celovski Slovenci do zadnjega kotička napolnili dvorano pri uršulinkah, da počastimo 60-letni življenjski jubilej mil. prelata dr. Rudolfa Blümla. Slavljenca je najprej pozdravil zbor pod vodstvom č. g. dr. Cigana, nato pa dekliski zbor pod vodstvom č. sestre Mihaele z vrsto ljubkih pesmi in deklamacij.

Mil. g. kanonik Zechner je v svojem nagovoru posegel nazaj v slavljenčevo mladost, ko je kot novomašnik v svojem domačem kraju pri Zilji prvič pristopil k oltarju Gospodovemu. Od takrat naprej je slavljenec kot služabnik Najvišjega bil posrednik nadnaravnih milosti svojemu rodu, kateremu je posvetil vse svoje sile.

Dr. Vinko Zwitter pa je kot njegov sodelavec v nad 30-letni dobi v kratkih a jedrnatih besedah opisal jubilarntovo delo za Boga in za slovenski rod na Koroškem.

V imenu „Grude“, društva absolventov tinske kmetijske šole mu je izrekel čestitke Sturmov Andrej iz St. Tomaža pri Celovcu, a v imenu zveze absolventk gospodinj-skih šol č.č. šolskih sester mu je izročila lep šopek Stikrova Mici iz St. Jakoba.

Končno se je oglašil še č. g. pater Jakob Vučina in v imenu tretjerrednega gibanja čestital slavljenču.

Sledila je lepa igra „Žrtev spovedne molčečnosti“, ki jo je po Spillmanovem romanu priredil Fickert, slovensko izdajo je pripravil č. g. dr. Janko Polanc. Spillmanov roman je izhajal v nadaljevanjih v našem priljubljenem verskem listu „Nedelji“ ter si je pridobil velik krog hvaležni bralcev. Č. g. Zaletel je kot režiser zelo skrbno pripravil igro in marljivi igralci Farne mladine iz St. Jakoba zaslužijo vso pohvalo. Pred nami je zaživela napeta zgodba duhovnika, ki mora zaradi dolžnosti spovedne molčečnosti pretrpeti mnogo gorja in krivice. Končno pa le zmaga pravica ter zapeljanci sprevidijo svojo zmotu, a storjene krivice jim pa je z evangelijsko ljubeznijo prežeti duhovnik itak že davno odpustil.

Ob koncu se je jubilarnt mil. g. kanonik dr. Rudolf Blüml z ginjenimi besedami zahvalil vsem sodelujočim za njihov trud, odgovoril je tudi vsem gratulantom. Dejal je, da je ta akademija prva slovenska pri-

ženin in nevesta cerkvena pevca, jima je tudi cerkveni zbor prepeval pri sv. maši. Vesela svatba pa je bila na ženinovem domu. Želimo poročencema prav mnogo medsebojne ljubezni in božjega blagoslova. Predvsem pa nevesti, da bi se kmalu vživela v naši fari in bila srečna med nami.

ZIHPOLE

Na belo nedeljo so prevz. škof g. Jožef Köstner obiskali našo faro. Ob devetih smo jih sprejeli pred župniščem. Tri deklice so jih pozdravile v ljubkih deklamacijah slovensko in jim podarile šopek belih nageljnov. Dva fanta pa sta deklamirala nemško. Nato smo se podali v cerkev k pobožnosti. Ob tej priliki so škof podelili 68 otrokom zakrament sv. birme: 34 otrok je bilo iz naše fare in ravno toliko jih je bilo od drugod.

Meseca marca je pristopila k naši veri neka protestantka ter je sprejela ta dan z drugimi otroki vred zakrament sv. birme. To nedeljo je bilo pri nas tudi veliko romarjev, tako da je bila naša velika cerkev tokrat skoraj polna.

Popoldne so bile pete litanije Matere božje, nato so škof blagoslovili male otročiče, ki so jih matere prinesle v cerkev.

Dne 9. aprila smo spremljali ob veliki udeležbi pogrebcev k zadnjemu počitku staro Zecovo mater Matildo Ravnik iz Dolče vasi. Bila je pridna in verna žena in je zelo rada obiskovala hišo božjo in prejemale sv. zakramente. Tako je tudi pred smrtjo previdena in dobro pripravljena odšla po zaslužen plačilo k nebeškemu Očetu. — Naj ji bo Bog obilen plačnik, ostalim pa naše iskreno sožalje!

reditev v tej dvorani, na katero njega vežejo številni osebni spomini. Na učiteljskišču, ki je bilo v tej zgradbi, je skozi 7 let pred drugo svetovno vojno poučeval mladino krščanski nauk vsak teden enkrat, jo je tudi zbiral v tej dvorani in jo navajal na pot krščanskih čednosti. Bile so mnoge lepe ure, kajti izvrševal je svoje duhovniško poslanstvo. Toda prav na to dvorano ga vežejo tudi bridki spomini, kajti prišlo je leto 1938 in nacistična poplava, ki je kot hudournik potegnila vse za seboj in izgledalo je, kot da je bil ves trud zaman. — Jubilarnt je zaradi svoje zvestobe Kristusu in svojemu rodu moral najprej v zapor, nato pa v prisilno samoto v tujino. Prišla so leta teme, nato leta bolezni, nato pa povratek in novo delo.

Višek je lepa prireditve dosegla, ko je jubilarnt klečeči množici v dvorani podelil svoj duhovniški blagoslov.

Vprav dejstvo, da se je zaradi nepredvidene igre okoliščin vršila ta proslava tu-

Naše prireditve

VABILO

FARNA MLADINA IZ ŠT. LIPŠA gostuje v nedeljo, dne 27. aprila ob 12. uri opoldne v Farni dvorani v Železni Kapli in ob 4. uri popoldne v Narodnem domu v Žitari vasi z igro v 5 dejanjih

„HEMA KRŠKA“.

Verjetno ste že brali knjigo o sv. Hemi, toda igra ima spet svoje posebnosti in vam bo gotovo mnogo povedala. Zato pridite vsi! Pristrčno vas vabijo

Šentlipški igralci.

Birmanje v letu 1958

- 26. aprila: Wolfsberg — šola
- 27. aprila: Wolfsberg
- 28. aprila: St. Margareten bei Wolfsberg
- 29. aprila: St. Peter bei Reichenfels
- 1. maja: Wachsenberg
- 3. maja: Strassburg, šole
- 4. maja: Strassburg
- 5. maja: St. Salvator
- 6. maja: St. Oswald ob Hornburg
- 11. maja: Guttaring
- 12. maja: Meiselding
- 15. maja: Beljak — št. Jakob (birma)
- 19. maja: Domačale
- 25. maja: Celovec — stolnica (birma)
- 26. maja: Celovec — stolnica (birma)
- 1. junija: Vetrinj (popoldne)
- 3. junija: Slov. Plajberk
- 3. junija: Brodi (št. Lenart) (popoldne)
- 7. junija: Stockenboi
- 8. junija: St. Peter im Holz
- 8. junija: Fresach (popoldne)
- 14. junija: Döbriach
- 15. junija: Sachsenburg
- 16. junija: Berg
- 17. junija: St. Peter in Katschtal
- 17. junija: Leoben (popoldne)
- 22. junija: Winklern
- 23. junija: St. Lorenzen im Lesachtal
- 24. junija: Grafendorf na Zilji
- 29. junija: škofijski mladinski dan v Krki
- 30. junija: Grebínski kloster
- 1. julija: Wölfnitz
- 6. julija: mašniško posvečenje v stolnici
- 8. julija: Feistritz ob Grades
- 28. septembra: Loče
- 5. oktobra: št. Peter pri Grabstajnu
- 12. oktobra: Zweikirchen
- 12. oktobra: Projern (popoldne)

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 28. 4.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za ženo in družino. — 18.40 Vsaka vas ima svoj glas: Šmihel. — TOREK, 29. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Dve človeški usodi pod eno zvezdo. K 85. obletnici rojstva Enrica Carusa in Fjodorja Saljapina. — SREDA, 30. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — CETREK, 1. 5.: 7.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — PETEK, 2. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Gospodarska šola za vsakogar. (9. poglavje) — Zabavna glasha. — Okno v svet. — SOBOTA, 3. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 4. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. 7.35 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

kaj in da je bil v dvorani in na odru videti v veliki večini mlade ljudi, je dokaz, da jubilarntove žrtve niso bile zaman ter da je seme padlo na rodovitna tla.

Vabilo v Št. Rupert

4. maja bomo zaključile 6 mesečno Kmetijsko-gospodinj-sko šolo v Št. Rupertu pri Velikovu

SPORED PRIREDITVE

- 1. Pozdrav gostom
- 2. Veselo si zapojmo
- 3. Babica in vnukinja — prizor s petjem in rajanjem
- 4. Govor
- 5. Presneta trmoglavost — igra
- 6. Vesela mladost — simbolično rajanje
- 7. Skrbna mati — prizor za danes
- 8. Dekleta pojo
- 9. Naši Vodniki ob zaključku tečaja

PREDSTAVA bo v telovadnici in sicer prva predstava za daljne goste ob pol 2. uri in druga s prav istim sporedom, za okolico ob 4. uri. Skušale bomo biti točne, zato prosimo tudi me, da bi zamudniki ne motili predstave.

RAZSTAVI bosta v prostorih Narodne šole. Razstava šivanja in ročnih del bo odprta ves dan; kuharske izdelke pa si lahko ogledate do 4. ure, ker potem jih bomo razprodale.

Z veseljem Vas pričakujemo, dragi rojaki in rojakinje! Poleg šentjakobske je šentruperška šola edina naša šola na Koroškem, ki že leta z uspehom vrši svoje poslanstvo: vzgaja dekleta za dobre slovenske matere in gospodinjke.

Pokažite zanimanje za svojo šolo s svojim obiskom predstave in razstav!

Na veselo svidenje!

GOJENKE

Gospodarstvo služi višjim ciljem

(25)

V zaključnem članku naših razprav o gospodarstvu hočemo še enkrat pregledati obdelano snov in si postaviti vprašanje: Kaj je zadnji namen gospodarjenja?

Gospodarstvo postaja vedno pestrejšše

Z roko in z lesno korenino se je gospodarjenje začelo, najpreprostejši sadeži zemlje so bili prva gospodarska dobrina. Danes so vprežene v gospodarstvo domala vse naravne sile, gospodarska miza je bogato obložena z zelo imenitnimi in zelo okusnimi, da, rekli bi, rafinirano izpopolnjenimi dobrinami. Iz nekdanjega uboga pastirja in živinorejca se je razraslo košato drevo številnih gospodarskih panog od osnovne proizvodnje do modernega prometa in trgovine z blagom, kapitalom in vrednostnimi papirji. In še vedno stoji gospodarski razvoj v znamenju nadaljne delitve dela, kar pomeni spet nove gospodarske stanove in načine. Denar in kredit sta mobilizirala vsa gospodarska sredstva, atomska sila obeha revolucionirati vso dosedanje gospodarstvo tehniko. Tako se je izkazal človeški um v gospodarskem svetu izredno iznajdljiv in tuhta neprestano noč in dan naprej, kako bi gospodarsko delo in ustvarjanje gospodarskih dobrin še bolj izpopolnil in izboljšal in tako ljudem pripravil pravcati raj na zemlji.

Nekoč je gospodarjenje pomenilo zgolj tehnično delo. Vedno snujoči človeški um je vnesel vanj številko in račun in ga poglubil v računstvo, v stalno primerjevanje stroškov z dohodki in izračunavanje gospodarskega presežka. Gospodarska načela: „Z najmanjšimi sredstvi doseči najvišji cilj“ se je tako uveljavilo in obneslo, da je prešlo tudi v ostala življenjska področja. Do gotove meje velja gospodarsko načelo najmanjših sredstev tudi v kulturnem in političnem življenju.

Gospodarjenje postaja učenost

Gospodarstvo razlagajo danes kot organizem, čigar posamezni člani so obrati, panoge in narodna gospodarstva. Je pa končno vendar spet celota. Poedini gospodarski obrat je celica v gospodarstvu, njegov najmanjši sestavni del. Delo in kapital sta njegova osnovna elementa. Delo in kapital snujeta in obratujeta ter ustvarjata, pridobivata, izpopolnjujeta in dovajata dobrine, ki naj služijo človeku v kritje njegovih potreb. V gospodarskih računih knjigovodstva in kalkulacije se jima v prigosporarjenem donosu odkazuje primerni njun delež. Gospodarstvo samo pa sliči nekakemu vletoku gospodarskih dobrin, ki se v svoji surovi obliki pomikajo skozi industrijske in rokodelske obrate in se nato razdele na promet in trgovino kot proizvod in po njih v roke potrošnikom. Od potrošnikov, ki kupujejo potrebščine s svo-

jim zaslužkom, pa naj so to plače, dobiček, obresti, najemnine, stanarine i. dr., pa se vletok obrača spet nazaj v gospodarstvo in mu vrača denar in kapital bodisi neposredno ali pa s posredovanjem bank in drugih kreditnih zavodov. Tako se obtok dobrin in denarja prikazuje kot neprestano in nenehno kroženje in obratovanje.

Kmetijstvo je osnova gospodarstva

Iz kmetijstva so se razvili vsi ostali gospodarski stanovi. Kmetijstvo je dobesedno Na videz pa v modernem gospodarskem korenina gospodarskega razvoja in rasti. Življenju zanj ni več pravega prostora. Medtem ko si trgovci, tovarnar, obrtnik in bančnik in tudi delavec lahko privoščijo iz svojega zaslužka vedno več in vedno boljše gospodarske dobrine, kmet ne more obogateti in se razkošati. Kmetijsko delo mu sicer daje vsakdanje življenjske potrebščine, a prevzeti se kmet ne sme v ničemer. Seve pa varuje človeka kmetijstvo tudi v časih težkih gospodarskih kriz, v katerih se bogastva drugih čez noč lahko spremenijo v revščino in pomanjkanje.

Modernega gospodarskega razvoja kmet nikakor ne sme prezreti, marveč mu mora slediti do skrajnih meja, ki mu jih stavlja-

ta zemlja in narava. Civilizacija podeželja je do neke meje potrebna in zdrava. Tudi podeželsko ljudstvo naj se bolje prehranjuje, naj se lepše oblači in naj udobneje stanuje. Ima naj sredstva za telesno higijeno, pripomočke za nadaljevanje srčne in umske izobrazbe in tudi možnosti za primerno razvedrilo. V isti meri pa se mora kmetijstvo modernizirati in izboljševati, da bo moglo kriti višje izdatke. V kolikor tega ne doseže neposredno ali s pomočjo zadrug, mu mora priskočiti na pomoč država s svojo agrarno politiko. Kos potrebne žrtve pa bo doprinal kmet sam v zavesti, da je njegovo gospodarsko delo vendarle najlepše, najbolj zdravo in tudi najbolj plemenito.

a ne skrbite samo za jed in pijačo

Ves gospodarski trud pa postane nesmišeln, če je gospodarstvo samo sebi namen. Življenje je več kot jed in pijača in gospodarstvu sta nadrejeni kultura in vera. Oko hrepeni po lepoti, uho po harmoniji, srce po ljubezni, razum po resnici, duša po Bogu. V kulturnem in verskem življenju se šele začne pravi človek, ki se razlikuje od vsega snovnega sveta in telesnega življenja rastlinstva in živalstva po svojem duhu in po svoji duši. „Kaj pomaga, če si človek ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi!“, pravi knjiga življenja in ta njena modrost naj zaključuje naša gospodarska razmišljanja.

Našim gospodinjam

Razne jedi iz svinine in drobovja

Guljaž iz svinine: 1 kg mesa zreži na kosce. Razbeli 2 žlici masti, dodaj 4 žlice dobro sesekane čebule, ko ta malo zarumeni, dodaj meso, žlico kisa in žlico sladke paprike, pokrij in imej na vročem, da se meso počasi praži oz. mehča. Medtem večkrat premešaj. Ako se sok posuši, meso pa še ni kuhano, prilij par žlic juhe ali vode, da se meso ne žge, ampak mehča. Ko se je meso zmehčalo, posipaj z žlico moke, jo malo popraži, zalij toliko, da se meso še ne pokrije popolnoma, osoli, prideni 2 do 3 zrna s soljo strtega česna in ščep stolčene kumine in pusti, da še nekaj časa vre. Pri guljažu je važno to, da daš veliko čebule in da ne pustiš mesa, dokler ni zmehčano, brez juhe.

Svinjski guljaž z jetmenovo kašo: Razgrej žlico masti, zarumeni dve žlici čebule, prideni pol kg mastnega svinjskega mesa, žličko sladke paprike, malo kumine, pol litra opranega jetmenčka in toliko vode, da stoji 2 prsta čez jed. Osoli in kuhaj do mehkega.

Guljaž s krompirjem: Naredi kot preje, ko je meso napol mehko dodaj na koščke zrezanega krompirja, toliko juhe ali vode, da je jed pokrita, sol, lavorjev list, malo kumine, pokrij in pusti, da se skuha.

Segedin guljaž: 1 kg mastnega svinjskega mesa zreži na primerne kosce. Razbeli tri

žlice masti, sprži na njej 5 žlic drobno zrezane čebule, prideni meso, žličko paprike, žlico kisa in malo kumine, pokrij in pari, da se napol zmehča, nato potresi z žlico moke, jo malo popraži, prideni za krožnik kislega zelja, ki je že pol ure vrelo, četrt litra paradižnikovega soka, tri zrna zdrobljenega česna, lavorjev list, sol, toliko vode, da se jed pokrije, ter daj na vroče, da se do kraja skuha.

Svinjske zarebrnice: Meso rahlo potolci, nadrgni s soljo in z drobno zrezanimi limonovimi lupinami. Zloži jih v kozico, v kateri imaš žlico sprazene čebule, prilij žlico vina, zajemalko juhe, pokrij in pari, da se meso zmehča. Nato zloži zarebrnice na krožnik, v sok pa prilij dve žlici kisle smetane in ko malo prevre precedi sok na meso.

Svinjska ribica zavita v pečici: 2 kg prašičje ribice osoli, rahlo potresi s poprom ali s stolčnim korijandrom, položi na razgrnjeno svinjsko pečico, okraši z vejicami zelenega peteršilja, rožmarina (žajbeljna) ali na kolesce zrezano limono in malo kumine; nato jo tesno ovij s pečico, položi v kozico, prilij zajemalko juhe in počasi peč, da se ne zažge. Šele, ko je meso mehko, pusti, da se sok osuši in pečenka zarumeni. Nato je nareži na lepe kose in daj s krompirjem ali rižem ali kislim zeljem ali so-

lato na mizo. Lahko daš tudi mrzlo s čebulo, hrenom ali nastrgano redkvijo in s kruhom za malico ali večerjo.

Kuhano svinjsko hrbitišče: 2 do 3 kg hrbitišča lepo nasekaj, operi in deni kuhat. Prideni korenino peteršilja, zelene, čebule in sol ter kuhaj do mehkega. Nato juho precedi in zakuhaj drobno napravljen močnik, prideni vejico žajbeljna in rožmarina in pusti, da 5 minut vre. Nato nalij v skledo in potresi z drobno narezanim drobnjakom. Hrbtišče nareži na večje kose in daj z okisanim hrenom in krompirjem na mizo.

Hren: Nalij v skodelico četrt litra kisa, četrt litra vode, ščep soli, žličko sladkorja in zvrhano žlico drobno narezanega hrena. Vse dobro zmešaj in daj k mesu na mizo. Če je hren premočen, dodaj žlico drobtin. Zelo dobra je ta omaka, če ji dodaš drobno sesekljano trdo kuhano jajce.

Še pet minut . . .

„Mama, samo še pet minut me pusti spati,“ moleduje otrok, ko ga mati zjutraj kliče. Še odrasli, ko je treba vstati, kaj radi malo potegnajo. Pa to je zelo grda razvada, ki škoduje zdravju, slabi voljo in povzroča, da nam ves dan manjka pet minut. Nikdar jih ne moremo docela nadoknaditi.

Pet minut spanja človeku prav nič ne koristi. Saj je zraven ves čas nemiren in ga preganja gotovost: „Zdaj, zdaj bom moral vstati.“

Zaradi prepoznega vstajanja zjutraj ne moremo v miru zaužiti zajtrka. V naglici popijemo kavo, se napol oblečemo in hitimo v službo oz. na delo. Pa je za prebavo, za zmogljivost pri delu nujno potrebno, da se zjutraj najemo. Star ljudski pregovor pravi: zajtrkovati moraš kot cesar, kosilo opoldne naj bo tako, kot ga ima kmet, večerjaj po beraško pa boš ostal zdrav in boš močan.

Mnogo učiteljev se pritožuje, da so učenci živčni že zjutraj, ko pridejo v šolo. Krivi so starši, ki prepozno vstanejo in otroke prepozno kličejo. Tako imajo že zjutraj otroci vtis, da so staršem na poti; vse morajo opraviti v naglici, doma pozabijo šolske potrebščine, v šoli pa jih učitelj slabo sprejme. On pokara zamudnike ali celo kaznuje zaradi motnje pouka. Dan je na ta način slabo pričet. Tak je kot deževen dan. Samo tistih pet minut je krivih, da dan ni sončen.

Zato: Otroke pravočasno pokličite, da se lahko v miru pripravijo.

Za zajtrk naj bo vedno vsaj četrt ure časa. Kosilce naj bo izdatno in otroku primerno. Nič ne de, če je vsak dan isto. Zelo zdravi so žganci z mlekom, posebno koruzni (sirkovi), dalje: mlečni ovseni kosmiči, mlečen zdrob, mleko z maslom in medom na kruhu.

Mater, na vsak način se potrudite, da bo vzdušje, v katerem otrok prične dan mirno, da bo zajtrk izdaten in ga bo otrok v miru zaužil. Cel dan je zgrajen na takem mirnem jutru in krepkem zajtrku. Tistih pet minut dalj v postelji je samo „velika prevara“.

Pomlad prebuja življenje v zemlji

Leto za letom doživljamo vsako spomlad prebujanje narave k novemu življenju, vse leto, od prvega pomladnega dne, ko ogreje vigradno sonce zemljo in zbudi v njej speče življenje, pa tja do pozne jeseni, ko odvrže drevje zeleno listje in odmo zeleni deli zelišč, sledimo velikemu čudežu življenjskega udejstvovanja, ki pa ne zbujajo v nas posebne pozornosti, ker smo ga radi vsakdanjosti navajeni.

Toda, koliko skritih sil deluje pri nastajanju tega čudeža! Ne poznamo jih vseh; nekatere so v živih bitjih, kot življenjska sila, druge so izven njih in ustvarjajo okolje, ki na svojski način podpira snovanje življenjskih sil v živih bitjih. Oglejmo si nekatere!

Človek s svojo marljivostjo nudi n. p. rastlinam, ki jih goji na svojih vrtovih in njivah, s prekopavanjem, oranjem, gnojenjem, brananjem itd., rahlejšo, zračnejšo in potrebnih hranilnih snovi bogatejšo zemljo. Toda to delo marljivega kmetovalca ni edino in najbrže niti ne najuspešnejše; poleg njega in obenem z njim deluje v zemlji na milijarde drobnih bitij, ki zemljo rahlajo, zračijo in gnojijo. To delovanje nam je bolj otipljivo na krajih, ki jih kmetovalec ne obdeluje, n. p. v gozdovih, travnikih, ob cestah itd. in ko pusti zemljo „počivati“.

Kaj vemo o delovanju teh nevidnih bitij

v zemlji? Najprej vemo to, da s preperevanjem iz kamenin nastaneta pesek in glina, dve važni sestavini zemlje, ki pa sami na sebi še nista rodovitni in bi taki, kakršni sta, ne omogočali uspešnega razvoja, rastja. Zato je potrebna še tretja sestavina, črnica ali humus, ki daje zemlji črno barvo. Črnica je plod ali recimo uspeh „žrtve“, ki jo doprineš orastline in živali za skupnost. Živali, ki pogine v kakem skitem kotu, se lotijo najprej glive cepljivke (razne bakterije) in jo začno razkrajati; pravimo, da gnije. Kmalu se okrog mrhovine zberejo razne živali, kot mravlje in žuželke, ki iščejo v njej hrano zase in za svoj zarod. Ne traja dolgo in od poginule živali ni ostalo drugega kot kupček gnilobe. Slično se zgodi z rastlinami: odmrla rastlina ali dele rastlin začno razpadati. Glive cepljivke, plesni, razni hrošči in druge živali sodelujejo pri uničevanju trupla. To kar je bilo nekoč lahkonožna žival ali ponosno drevo je zdaj samo še kupček črne snovi, surove črnice. Pesku, glini in črnici se primešajo še odpadki raznih v zemlji in na zemlji živečih živali. Toda zemlja sedaj še ni pripravljena dati rastlinam potrebne pogoje za uspešen razvoj; vse te snovi je treba primerno pomešati in zemljo zrahljati. Oboje oskrbuje sicer na poljih človek, ki zemljo prekopava, meša in orje, a koreninam to ne zadošča. Zato priskoči narava z milijardami drobnih

in večjih bitij človeku na pomoč. Kunci in krti, ki rijejo pod zemljo, zlasti pa črvi deževniki in milijarde drugih drobnejših črvičev (enhitree), žuželk in njihovih ličink, rijejo pod zemljo. Deloma se hranijo s črnico ali pa iščejo v njej hrane, jo prebavljajo, drobijo in zopet izločajo kot predrobno črnico. Obenem pa vrtajo te živalice v zemlji tenke rove, ki omogočajo zraku dostop v globino, mešajo zgornje plasti s spodnjimi in vodi, ki je globlje v zemlji dviganje k površini. Tem živalim pomagajo pri delu predkali mahov, razne alge in glive cepljivke.

To so torej važni, prevažni sodelavci in obenem prebivalci naše rodovitne zemlje. Kjer jih ni, kot n. pr. v smrekovih gozdovih, na močvirjih in barjih, zemlja ni rodovitna, ker nastaja le surova črnica, na kateri uspeva le malo rastlin.

Šivalne stroje, motorna kolesa, kolesa, radioaparate, godalne instrumente in električni material

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Kupljene oziroma naročene predmete dostavimo odjemalcem na dom. — Zahtevajte cenike. — Ugodni plačilni pogoji.

4. številka Vere in doma

prinaša na uvodnem mestu kratko a jedrnatno velikonočno razmišljanje o križu in kroni, ki ugotavlja, da čim bolj narašča teža križa, tem bolj se kopiči križa plačilo. Pokrajinska slika na platnici je posvečena rožanskim Podgorjam in ondodnemu Marijinemu svetišču. Valentin Polanšek nadaljuje svojega Obirjana, Janko Polanc pa je prispeval iz življenja mladine vzeto sličico „Zadnjikrat“. Naj bi sklep njenega junaka Hanzeja našel mnogo posnemovalcev med doraščajočimi braki „Vere in doma“. Iz domačega življenja sta zajeti tudi črtici „Mrak v Veliko noč“ in pretresljiva podoba umiranja matere „Poslednjikrat jih je prekrizala“. Pavle Zablatnik obravnava v tej številki ljudske šege in navade ob botrini, nadaljuje se tudi vzgojna razprava „Ti in on“. Obširen članek je dr. V. Inzko posvetil 50-letnici gospodinske šole v št. Jakobu. Zelo zanimivo je doprinos iz domače koroške zgodovine o dekanu in narodnemu delavcu Lambertu Ferčniku, Rožanu iz Sveč, ki je dolga leta pastiriral v Zabnicah in ga je tam vezalo globoko prijateljstvo z Erlichovo družino, tako da so enega sina krstili za Lamberta. Bil je to veliki, sedaj že pokojni univ. prof. dr. Lambert Erlich. Sestavek pozivlja nekaj pisem iz Ferčnikove zapuščine, ki so zanimive priče takratnega življenja v Zabnicah. V kulturni rubriki prinaša kratek članek o divjaškem napadu na versko-kulturno slovensko prireditev v Nonči vesi ter raznovrstne zanimivosti med katerimi velja posebej omeniti opis naselitve številnih čeških glasbenikov na Koroškem. Oroslav Ozarnik in Anton Kuchling sta prispevala po eno pesem. Številko zaključuje ngankarski kotiček. Krasijo jo številne ilustracije, povečini fotografije.

Trideset mladih indijskih kmetovalcev je prebilo šest mesecev na ameriških kmetijah. Živeli so z ameriški kmeti in družinami v petnajstih različnih ameriških državah in opravljali enaka dela kot ameriški kmeti fantje.

Ko so se pred vrnitvijo v domovino sestali v konferenčni dvorani ameriškega poljedelskega ministrstva, so izjavili, da so se najtežje privadili novi hrani in naglejemu tempu življenja. Jezik jim ni delal posebnih težav.

Nekatera dela, ki so jim bila naložena, so bila zanje pravo presenečenje, kot na primer pomivanje posode, ribanje podov, čiščenje kokošnjakov in skednjev. Od teh mladih indijskih kmetijskih predstavnikov, ki so bili stari od 20 do 30 let, jih je bilo le malo poročenih. Eden izmed poročenih je sramežljivo priznal, da svoji ženi ne bo povedal, kaj vse je delal. Vsekakor pa so se teh zanje nenavadnih del lotili z veseljem in vnemo, posebno ko so ugotovili, da ta opravila niso nič izrednega in da jih ne zahtevajo samo od njih, ampak da spadajo med vsakdanje posle ameriških kmetovalcev.

Ena izmed najbolj presenetljivih ugotovitev je bila zanje dejstvo, da imajo v Združenih državah sleherni pošteno delo za častno. In tako je eden izmed njih izjavil: „Ta ugotovitev me je popolnoma spremenila. Nisem se samo naučil opravljati takih del, ampak sem si šel celo v čast, da sem jih lahko izvrševal.“

V zvezi s tem, je neki drugi vzkliknil: „Oh, da bi mogli moji rojaki to razumeti, namreč da je delo, ki ga opravlja delavec v delavski obleki, prav tako častno kot delo, ki ga uršijo lepo oblečeni mestni ljudje. Dejstvo, da postane težko fizično delo prijetno, če ga spremljata vedrost in smeh, je bilo zame nauk, ki me bo spremljal vse življenje.“

Mladi indijski obiskovalci, ki so se zbrali na poslovnem sestanku v konferenčni dvo-

Za mladino in prosveto

Predstavniki mladine o svojih izkustvih v tujini

rani ameriškega poljedelskega ministrstva, kjer so na kratko povzeli dragocena izkustva, ki so si jih pridobili za časa bivanja v Združenih državah, so zgovorno dokazali, da je program za izmenjavo kmečke mladine uspešen in da zasluži vse odobranje.

Mnogo so se naučili o ameriških poljedelskih metodah, kot n. pr. o boljšem namakanju, uporabi umetnih gnojil in ohranjanju plodnosti zemlje. Vse to bodo s pridomo uporabljali v svoji domovini.

Mladi Indijci, ki jim je bilo v Združenih državah marsikaj popolnoma novo in marsikaj čudno, so ugotovili, da imajo tudi Američani čudne pojme o Indiji in imeli so za svojo dolžnost, da so svojo domovino vsem prikazali v pravi luči.

Po mednarodnem programu za izmenjavo kmečke mladine prihajajo predstavniki tuje kmečke mladine v Združene države, ameriški predstavniki pa odhajajo v tuje države. Zdi se, kot da bi šlo za novo „diplomatsko službo“. Uspešno se udeležujejo po vsem svetu in pri svojih vsakdanjih opravilih prihajajo v tesnejši stik z ljudmi drugih držav, kot pa bi mogli priti, če bi bili poklicni diplomati.

Na tiskovnih konferencah in pri poročanju ameriškega zunanjemu ministrstvu, oddelku ameriškega poljedelskega ministrstva za poljedelstvo v tujini in oddelku za pospeševanje kmetijstva, so omenjeni mla-

di fantje in dekleta pripovedovali o svojih izkustvih in vtisih. Mnogi so dejali, da so kmečke družine, ki so jih pričakovale, mislile, da bodo podobni tisti ameriški mladini, ki jo prikazujejo v filmih, to je, da bodo razvajeni, površni in leni.

Neko dekle iz Kentuckyja, ki je bilo gost neke francoske družine, je pripovedovalo, da so njeni gostitelji pričakovali, da se bo pojavila odeta v razkošna oblačila in nališana z vsem mogočim nakitom. Neka druga mladenka iz Kentuckyja, ki je bila v Nemčiji, pa je vedela povedati, da se tamkajšnja mladina ni mogla načuditi temu, da „zna plesati valček, kajti vsi so bili prepričani, da poznajo v Ameriki samo jazz.“

Nekateri mladeniči pa so ugotovili, da so bili v tujini prepričani, da ameriški fantje ne znajo ali pa nočejo prijeti za trdo delo.

Neki mladenič iz Ohio je prišel k neki družini v Luxemburg. Odločen je bil, da dokaže, „da znamo delati in da tudi delamo.“ Tri dni je vztrajno žel lan in odklonil sleherni pomoč, ker je vedel, da na kmetiji primanjkuje delovne sile. Po žetvi je do tedaj skeptični domači sin izjavil: „Nisem mislil, da boš to zmogel. Skoraj da dvomim, da bi bil jaz lahko opravil to delo v samih treh dneh.“

„Tisti večer sem legel k počitku z velikim zadoščenjem. Čutil sem, da me konč-

no imajo za družinskega člana in da sem si po štirih tednih prizadevanj pridobil njihovo spoštovanje,“ je ponosno rekel mladi Američan.

Dva mladeniča, ki sta bila skupaj v Izraelu, sta poročala, da so prva dva tedna ravnali z njima kot z gosti. „Mahoma pa so naju imeli za svoja. Nihče ni več delal hrupa zaradi naju in ravnali so z nama kot z ostalimi družinskimi člani.“

Navade v tujini so se zdele mnogim čudne in so naredile nanje velik vtis. Neki visconsinski kmečki fant, ki je bil v Grčiji, je zatrjeval, da ne bo nikoli pozabil, kako olikana in ugajena je grška mladina. „Če se nisem naučil nič drugega, sem se naučil gostoljubnosti“, je poudaril.

Na neko dekle iz Virginije, ki je bila gost neke švicarske družine, je naredilo velik vtis pogosto dajanje rok. „Ko zjutraj ustaneš, moraš dati vsem roko, isto velja za primer, da greš v mesto ali da se vrneš iz mesta. Preden gredo spat, se vsi družinski člani zberejo, si dajo roke in si voščijo lahko noč. To dajanje rok je zelo važno.“

Ko mladi predstavniki končajo svoje „poslanstvo“ in se vrnejo domov, je slovo večkrat zelo težko. „Še nikoli v življenju nisem bil tako žalosten kot zdaj, ko zapuščate naš dom,“ je neki mladi Japonec rekel nekemu kansaškemu dekletu, ki je bilo na obisku pri njih doma. Tudi ona je priznala, da ji je bilo ob odhodu prav tako težko pri srcu, kot da bi se poslavljala od lastnega doma in svojcev.

Program za izmenjavo kmečke mladine so začeli izvajati po drugi svetovni vojni, ko so krožki 4H in druge organizacije kmečke mladine sklenili, da bodo pomagali preprečevati novo vojno. Prišli so do zaključka, da stvari miru najbolj služijo, če prispevajo k pospeševanju mednarodnega razumevanja s pomočjo medsebojnega spoznavanja kmečke mladine v krogu družinskega življenja.

Pesmi ni konec

1.

Njeni svetli lasje so spleteni v dve dolgi kiti. Majsko sonce ji je porjavilo obraz. V topli zago-relosti so oči dobile temen sijaj. Bluzna na prsih razodeva njenih osemnajst let.

Naslonjena je na zid. Oči ji zakrivajo senčni naočniki. Skoznje čisto natančno vidi, kako se ji njegove oči vprijo v ustne in v zobe. Smehlja se mu. Nad njima šumijo lipe, sladko diši njih cvetje.

„Kam gre najina pot, Jasna?“ Tiho so prišle besede iz njegovih ust: kakor bi jih bil izgovoril sam sebi v minuti krčevitega dvoma.

Mimo njiju zdrvi avto; neke na ovinku zavzvo-ni tramvaj. „Zakaj si tako boječ!“

Bogomir ji hoče videti v oči za temnimi stekli. „Na dnu vsake besede, vsakega pogleda, vsake kret-nje je grenka kaplja: ne morem ji ubežati. Tako te imam rad — in vendar nenehoma vidim Ano zad za tabo.“

Drži jo za roko in strmi v tla, kakor bi ugibal nekaj silno težkega. Njen pogled počiva na nje-govem čelu, na lasih, ki mu jih mrši veter od vzhoda.

„Tudi mene na vsak korak zasleduje vest, da te trgam tisti, ki sta si z njo ob ločitvi obljubila, da si bosta postala mož in žena. In vendar vem, da sem ti potrebna.“

Pred njim vstaja v spominu večer.

Sonce je zatonilo za morjem. Rumenina leži na hišah. V krčmah se prižigajo luči. Dekleta se vra-čajo iz služb. Sladka utrujenost večera mu veže misli in draži telo. Enoličnost vsakodnevnega dela in negotova bodočnost mu zastrupljata in razbur-jata kri. Ah, da je neke na deželi — tam, kjer cveto jablane, regljajo žabe in se od daleč slišijo zdravamarije! Da, samo tam bi se čutil varnega pred temi strašnimi miksi večernih ulic — doma ob svojih dragih drevesih in samotnih stezah. — Dekliški boki mu migotajo v očeh. Velemestni dre-vored tone v prvem mraku. Duh zelenja širi prsi, roke bi objemale tako vroče... Obstal je na voglu: ni mogel ne naprej ne nazaj, nekaj ga je prikle-nilo na cement. Minute in minute je tako stal. Ženske so hodile mimo njega v tankih pomladnih oblekah. Spremljal jih je z velikimi očmi, z raz-prtimi ustmi, ki bi poljubljale, z zasoplimi usti, ki bi govorila velike besede... Naredil je tri ko-rake in dvignil obraz: Kdo je na verandi? V istem trenutku sta se zagledala. Nista se mogla ganiti. Nenadno se jima je zazdelo, da sta se čakala že dolgo. Tedaj je dvignil roko. Ali jo je hotel bla-gosloviti ali jo povabiti na cesto? Začutil je za-drego. Umaknil se je za vogel. Čisto določno je ve-

del: danes se bo odločilo moje življenje.

Prišla je v rdeči jopici...

„Prišla si mi naproti in me rešila. Tisti večer bi v objemu neljubljene ženske zgorela moja lepa fantovska mladost. Potem bi si v občutju gnusa morda poiskal pot iz življenja. Prišla si, ne da bi me poznala. Nisi vedela, kdo sem ne kaj sem.“

„Čutil sem, da me kličeš in da sem ti potrebna.“

„Ne razumem te, ker sem možki. Ko bi bilo mogoče, bi te izračunal. A ti nisi številka. Mlada ženska si, poosebljena skrivnost.“

Še vedno jo drži za roko. Minute bežijo — in oba trpita, ker jih ni mogoče ustaviti.

„V tebi ni nobenega poguma,“ pravi Jasna. „Po-stani drug človek! Ali ne vidiš, da se dan na dan samo trpinčiš? Zakaj vedno grebeš po lastni duši in srcu? Pozunani svojo pozornost, če nočeš zblaz-neti!“

Pogleda jo pozorneje, kakor bi hotel vedeti, ali naj ji veruje ali ne.

(Dalje prihodnjič)

Mladenka pomlad

V tihi noči je prišla, nihče je ni videl in nihče ne ve, kakšno ji je lice. A vsakdo jo pričakuje poln hrepenenja, in ko pride, jo pozdravlja ves vesel. Pritajenih korakov stopa po gozdu. Dotika se drevja in cvetic, ki hipoma ozelené. Tiho se prikrade v hlev, odveže živino in jo požene na zelene pašnike. Naseli se v človeška srca in jih napolni s prazničnim veseljem. Šolarji imajo tedaj vse polno napak v nalogah in sedenje v šoli jim postaja neznosno.

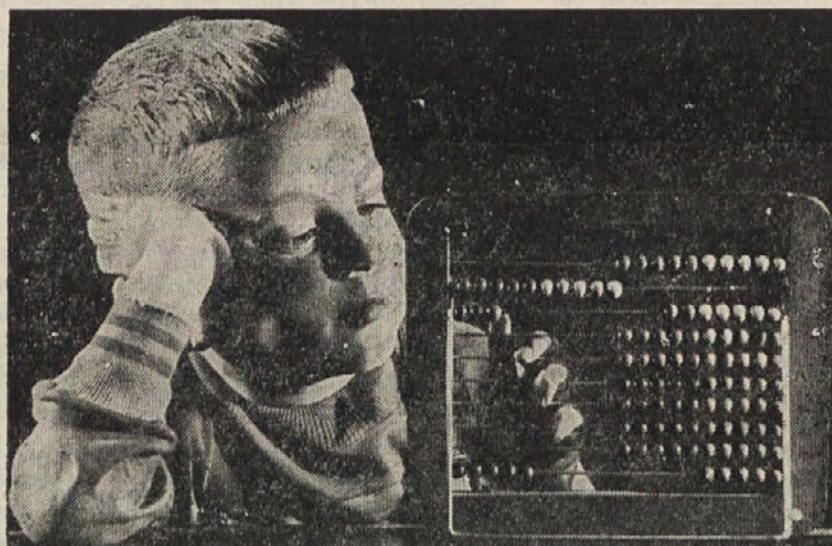
Zložno vrši mladenka pomlad svoje de-lo. Vse noči je na delu in prva pot ji je k onim, ki po njej najbolj hrepene.

Onega dne je korakala mimo zvončkov, ki so komaj dihal v tesnih ruticah. Pokli-če jih.

Ej, to vam je veselja! Na mah odpadejo rutice in zablestijo srajčke, snežnobelo in sveže, da se začudijo škorci in zapoje vese-lo pesem.

„Oj, lep je svet! Prijetno de sončna top-lo-ta, in sladko je ptičje petje. Tako dobro nam ni bilo še nikoli.“

To pa trdijo zvončki vsako pomlad, ko jih ogreje toplo sonce.

Ne učimo se za šolo, ampak za življenje

Pujsek in žrebe

Gospodar je izpustil žrebe na zeleni trav-nik, kjer se je veselo paslo in poskakovalo. To pa ni ugajalo mlademu pujsku, glas-no je protestiral in krulil:

„Kakšna pravica pa je to? Tudi jaz sem mlad, rad tekam po livadi in se veselim v prirodi, pa moram čepeti v umazanem svi-njaku!“

Gospodar ga je slišal, smejal se je nje-govemu hudovanju in izpustil tudi njega na pašnik.

Prašček je nekaj časa dirjal okoli, podil in plašil žrebička, pa se je kmalu naveli-čal. V ogradi je našel odprtino, zrinil se je skozi in se kmalu znašel v prijaznem hra-stovem gozdu. Zdaj je bilo konec njegovega beganja, prišel je žreti želo in zadovoljno kruliti.

Gospodar je pod večer žrebe odpeljal na-zaj v hlev. Ko se je ozrl po pujsku, ga je videl pod hrastom, kjer je ril po listju in žrl želo. Nasmehnil se je, zamahnil z roko in ga kar pustil.

Od tedaj je minilo nekaj mesecev. Pujsek se je še vedno pasel pod hrasti. Pridružil se mu je še več bratcev, ki so prav tako hla-stali po želodu kakor on.

Nekega dne pa je prišel gospodar z vo-zom. Pujsek ga je začudeno gledal, saj je bil v voz vprežen njegov znanec žrebiček, ki je ponosno zarezgetal, ko je opazil svojega sta-rega znanca.

Prašček je pomignil z repkom in hotel pokazati, češ mi smo še vedno svobodni in se veselo sprehajamo okoli. Pa je žalostno

spoznal, da se je tako zredil, da niti tekati ne more. Občepel je na tleh in osramočen ježno krulil.

Gospodar se je pa nagnil k njemu in se mu hahljal:

„Hotel si imeti prostost in dobil si jo. Vi-diš, preljubi moj pujsek, ti pač nisi znal po-rabiti svoje svobode, saj ti je bila v pogu-bo. Kajti še danes bomo delali iz tebe slast-ne klobasice!“

Razočarani pujsek je še enkrat poskusil uiti, pa mu ni šlo in vdal se je v usodo. Go-spodar in hlapec sta ga pograbila, ga vrgla na voz in odpeljala domov, kjer je moral žrtvovati svoje življenje.

G. St.

„Lovski tat“ v Selah

Kako zelo je naše ljudstvo željno gledati na odru igre, katerih snov je vzeta iz do-mačega življenja, je dokazala prireditev na velikonočni ponedeljek, ko je prosvetno društvo uprizorilo ljudsko igro „Lovski tat“. Udeležba je bila zelo dobra. Igralci so živeli v svojih vlogah in jih dobro podali. Odmori so bili kljub potrebnim spremem-bam na odru kratki in pevci so jih s pet-jem še lepo krajšali. Podobnih uprizori-tev si želimo še več. Zato vabimo tudi dru-ga, naj pridejo k nam gostovat s kako lepo igro. Pričakujemo tudi č. g. Zaletela s ski-optičnim predavanjem in mu zagotavlja-mo, da Sele niso Nonča ves!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

DINO BUZZATI:

IZOBČENJE

Nekega krasnega jutra sta se dva žlahtna dvorjanika, čakajoč, da pride na vrsto njun čas službe na dvoru, sprehajala po terasi gradu in uživala mogočno panoramo dolin, rek, skalovja in gozdov, ki se je razgrinjala pred njunimi očmi. Na bližnjih drevesih so ptički prepevali, sicer pa je vladal globok in prijeten mir.

Naenkrat je grof Hermozin pokazal z roko na cesto, ki se je tam daleč doli iz dna doline v številnih ovinkih vzpenjala kvišku.

„Ako me vid' ne vara," je dejal, „tam nekdo prihaja."

„Res je," je potrdil gospod Valerio, „dejal bi, da nekdo jaha na konju."

„Na konju baš ne bi trdil," je pripomnil Hermozin. „Sodim, da je žival osel ali mula."

„Iz česa to sklepaš?"

„Iz celotne oblike. Pa tudi iz lagodnega koraka, in vobče iz drže tistega, ki sedi na hrbtu živali... Boš videl, da..."

„Kaj?"

„Počakaj, stopim po daljnogled!"

Hermozin je odšel, se nato vrnil z daljnogledom in gledal skozenj. „Prav tako kot sem rekel," je zamrmral.

„Kaj hočeš s tem reči?"

„V resnici je mula. In na njej jaše nek opat."

„Opat?"

„Ni ga še moč razločno videti. Morda je opat, morda redovnik, morda samo naveden duhovnik? Vsekakor pa cerkvena oseba."

„Iz česa to razpoznaš?"

„Iz tega, kako jaše. Noge ima široko razkoračene in pete štrle daleč ven na vsak kraj."

Da bo videl bolje, si je gospod Valerio sposodil daljnogled. Dolgo je gledal skozenj, nato pa vzkliknil:

„To je vendar monsignor Ceratta, provikar, siva eminenca!"

„Ali si gotov tega?"

„Popolnoma in prav zagotovo. Edini on zna zavzeti tako dostojanstveno držo."

„Naj še jaz pogledam!"

Gospod Valerio mu je prepustil daljnogled. Hermozinu ni preostajalo drugega kot zgolj potrditi ugotovitev svojega sobesednika.

„Pri moji veri! Ako se je zganil Ceratta in kljub svoji starosti leze to gori k nam, potem mora imeti že kak važen opravček."

„Ali si videl, kako se drži po strani?"

„Kot da bi ga neko breme vleklo na eno stran."

„Veliko breme. Strahotno. Toliko, da ga ne potegne iz sedla."

Plemiča sta si ogledovala jezdeca in se razgovarjala. Sedaj je bilo monsignorja Ceratto moč spoznati že z golim očesom.

„Pri zlodeju, kaj neki ima v torbi, da ga vleče tako na eno stran?"

„Bržkone je brevir."

„Brevir ima brez dvoma svojo težo, poseben ako si ga pozabil zmoliti. Po enem tednu, v takem primeru, utegne postati težak kot svinec. Toda Ceratta je korenjak, saj ga poznaš. Da bi njega spravil iz ravnotežja, je treba že kaj drugega kot teža brevirja."

„Kaj hočeš s tem reči. Menda ne misliš, da si je nabasal polne žepe kamenja. Čemu neki?"

„Za namen bi že vedel. Mnogi cerkveni ljudje si nabašejo žepe s kamenjem, kadar gredo na pot, kot neke vrste pokoro, posebno ako jih pot vodi skozi lepe in slikovite kraje. Napor, ki je potreben za prenašanje kamnov služi kot nekaka utež proti skušnjavam pokrajinske lepote, kajti verjemi mi, da se v njej mnogo pogostejše skriva zlodej, kot ponavadi mislimo. Drugi, ki potujejo na konjih, pa uporabljajo kamenje kot neke vrste obremenitev, ki naj za-

RADO MURNIK:

Sluga Gropa

Gropa Kozol, sluga majorja Stojana, je bil krepke, precej visoke in životne rasti, junaških prsi in pleč, močnih mišičastih rok. Četudi je trdil njegov starikavi obraz nasprotno, je bilo Kozolu le malo nad trideset in pet let. Grogov obraz ni bil samo daljši, temveč tudi izdatno širši od drugih. Najglavnejši in največji prostor je zavzemal na njem nos, nekoliko na levo zakrivljen in mnogo bujnejše razvit, kakor bi zadoščalo zakonom o dovršeni lepoti. Ponižno, nizko čelo se mu je grbančilo v skrbne gube. Le oči niso delile obče žalosti na Grogovem obrazu; velike, vodeno modre, nekoliko izgubljene, so gledale navadno vesele in prijazno v svet, včasih lokavo, včasih neumno.

Običajno je nosil Gropa rjavkasto opravo. Kadar pa se je napotil v bližnje mesto, po pošto ali po kaj drugega, se je oblekel vselej v črno. V tej obleki in v visokim klobukom na glavi se je kazal najrajši, češ da se to zdi najimennitnejše kmetskimi ljudem. Fantje in dekleta v okolici so kmalu

vira morebitne nenadne muhavosti teh štirinožcev. Pa v našem primeru je nekaj, kar izključuje možnost kamenja. Ako bi namreč res bilo kamenje, bi si ga monsignor Ceratta enakomerno razdelil na oba žepa, na desnega in levega, da bi tako upostavljal ravnotežje. Nikdar pa ne bi vsega spravil na eno stran."

„Kaj neki meniš, da utegne biti potem, Hermozin?"

„Nimam poguma, da bi to svojo misel izrekel. Strašna beseda! In vendar, vendar... ne vem za nič bolj težkega na svetu."

„Loteva se me strah. Ne morem si prav predstavljati..."

„Začenja se s črko I..."

„In druga črka ni morda z..."

„Tako je."

„Ježeš Marija, pa ne misliš menda ne izobčenje?"

„Prav na to mislim."

„Ali je res izobčenje tako težko?"

„Da, težje je kot več desetini ali celo stotin kilogramov, posebno ako je še sveže. Bula (listina, op. prev.), ki je vsebovala obsodbo pesnika, ni bila večja kot robec, saj veš sam, toda treba je bilo močnega vozu in štirih volov, da so jo pripeljali naslovniku."

„Toda to izobčenje, koga bi naj zadelo?"

„Tu na gradu, je samo ena oseba, zaradi katere bi se utegnil monsignor Ceratta zginiti."

(Konec prihodnjič)

opazili to njegovo slabost in že so mu vzdeli šaljivi priimek „gosposka žalost". Očitno ga tako seveda ni klical nikdo, boječ se njegovih krepkih pesti.

Vesel je zamenil Gropa po dosluženih letih ponosno puško s ponižno krtačo in ostal pri majorju Stojanu za slugo. Ščasoma se je povsem udomačil v Stojanovi družini. Zlasti pa se mu je omilila misel, da je on prva oseba med vso gospodo na majorjevem gradu, češ brez njega bi šlo vse rakovo pot in za Stojanove je prava sreča, da ga imajo. Rad je poudarjal sam sebi, da je biser svojega stanu. Često je stal razkoračen, razoglavl, z zasukanimi rokavi doli v graščinski veži, snažil čevlje gospoda majorja in stavlil besede v tale samogovor:

„Kako te je zmerjal tvoj stari učenik — Bog mu daj dobro — in kako je govoril: „Gropa, Gropa ti grogarska!" je dejal, „vidiš, iz tebe ne bo nikdar nič prida. Veš, preveč si nagnjen na slabo." Tako te je deval v nič. In glej, glej, počasi si le prišel do sluge velikega gospoda. Majorjev sluga!

novi znamenito sporočilo „Topniškemu klubu", je besnel od jeze. Grizla sta ga zavist in občutek popolne nemoči! Kako bi izumil kaj boljšega, kakor je 300 metrov dolg top Columbiad! Kakšna oklopna plošča bi bila kos 10.000 kilogramov težkemu izstrelku! Nicholla je ta topovska senzacija od kraja čisto potrla in uničila, potem pa si je opomogel in je sklenil streti načrt s težo svojih argumentov.

Zato je silovito napadel pripravljalna dela „Topniškega kluba"; objavil je več pisem, ki se jih časopisi niso branili natisniti. Barbicanovo delo je skušal znanstveno onemogočiti. Ko se je „vojna" začela, je poklical na pomoč vse mogoče razloge, ki so bili največkrat navidezni in puhli.

Najprej se je z vsó silo zaletel v Barbicanove številke; z $A + B$ je dokazoval lažnost njegovih formul in ga je obtožil, da ne pozna osnovnih načel balistike. Med drugimi zmotami je bilo po Nichollovih računih popolnoma nemogoče dati kakršnemu koli telesu začetno hitrost 11.000 metrov na sekundo; z algebro v roki je trdil, da celo s to hitrostjo tako težek izstrel ne bo nikdar preletel mej zemeljske atmosfere! Dosegel ne bo niti 32 kilometrov! Še več! Tudi če bi krogla res imela zadostno hitrost, ne bi vzdržala pritiska plinov, ki bi se razvili iz 1.600.000 funtov smodnika; in če bi že vzdržala ta pritisk, pa čisto gotovo ne bi vzdržala visoke temperature; pri izstopu iz cevi bi se raztalila in se usula na glave nepredvidnih gidalcev v obliki žgočega kovinskega dežja.

Barbican ni pri teh napadih niti z oče-

Koliko pa je majorjevih slug na svetu? Malo, se reče! Kdo bi si bil vendar kdaj mislil, da utakaš še tako čast!

Pa tale tvoj major! Samó to vprašam, čemu lazi po hribih in klancih? Le kvišku! kvišku! Sedaj na ta vrh, sedaj na drugi, vse gre kar po vrsti: Jalovec in Golica, Mangart in Kočna, Črni vrh in črna prst, Stol in Kepa, Prisojnik in Osojnica, Možic in Baba... Mislim, da sem jih dobro poženil in pomožil, le Triglav je ostal brez neveste.

To vse sva obredla po nepotrebnem, da je bilo le količjak podobno gori. In če nismo mogli do vrha, pa smo lepo obstali sredi pota in nabirali tiste planinske rože, da smo jih potem sušili po cele dni. Gospoda mora vedno kaj imeti, da je ne sné dolčas. V našem grajskem vrtu je toliko lepih rastlin, da mi res noče v glavo, čemu se pulimo po težavnih strmih za tiste potuhnjene koprive. Pa le na vrh, na vrh! Major celo Triglavu ni v strahu. Ta je pa pravična, Gropa. Ako bi bil ti major, kakor je major tvoj gospod major, bi se ne ganil z mesta na nobeno višavo več. Ljube gore, Gropa vas pozdravlja najponižneje od zdolaj.

In stavlil bi ne vem kaj, da bi gospod major, ako bi le mogel, sčrkal na sam mesec po kako še tako zanikrno praprot ali kar si bodi. Če pa iznajde učena bledost tisti zrakoplov, da bi se ljudje z njim vozili po zraku, bi šla z gospodom gotovo vsak teden dvakrat na mesec. Ne boš kaše pihal! Zakaj tedaj se postaviš ti, ljubi Gropa, po robu, ako si zato, in porečeš: „Gospod major! Ponižno javim, da je najinemu prijateljsstvu konec. V štirinajstih dneh grem!"

Gospod major, sevé, na vso moč prestrašen, bi te prosil za žive in mrtve, da ostani in ostani. Ti pa bi odgovoril takole: „Gospod major! Vse, kar je prav. Po zvezdah pa ne pojdeva, gospod major! Kdor visoko leta, nizko pade, gospod major! Kdo pa naju spravi na zemljo nazaj, če zrakoplov počí ali pa če se nama daljnogledi podrobel! Na zemlji vam služim in ohranim zvestobo tudi na najvišji gori. Več pa ne, gospod major! Meni se zdi, da je bolje, ako mesec človeka le bolj od daleč trka. Pa brez zamere!" — Tako bi jim povedal in nič drugače...

Tako je modroval na tistem Gropa sam s seboj. Včasih je zvito zamižal z levim očesom, včasih prestal v delu in odločno mahnil s krtačo po zraku v zatrdilo svojim mislim, včasih zmajal z glavo, kakor je naneslo. Ko je opravil svoj posel, je odkorakal z označeno obleko in svetlimi čevlji v drugo nadstropje, kjer je imel gospod major svojo spalnico.

som trenil in je mirno nadaljeval svoje delo.

Nato se je Nicholl zagrizel v vprašanje z drugih plati; ne samo, da je poskus v vsakem oziru čisto nepotreben, tudi silno nevaren je: tako za državljane, ki bi bili navzoči pri tem vsega obsojanja vrednem po četju, kakor tudi za mesta v sosesčini tega klavrnega topa. Če izstrel ne bo dosegel svojega cilja, in doseči ga na noben način ne more, je poudarjal, bo padel seveda nazaj na zemljo in padec take mase, pomnožene s kvadratom njene hitrosti, bo pomenil nesrečo za to ali ono točko zemeljske oble. Zato mora v tem primeru poseči vmes vlada, ne da bi bile pravice svobodnih državljanov kaj prikrajšane; kajti varnost vseh ljudi ne sme biti ogrožena zaradi zabave enega samega človeka.

Iz tega vidimo, v kakšno pretiravanje je zašel kapitan Nicholl. S svojimi nazorji je ostal popolnoma osamljen. Zato se ni nihče zmenil za njegove zlovešče napovedi. Pustili so ga, naj kriči in si izkriči pljuča, če ga je volja. Zagovarjal je tezo, ki je bila izgubljena že vnaprej; ljudje so ga slišali, poslušali pa ne in predsedniku „Topniškega kluba" ni prevzel niti enega občudovalca. Sicer pa se temu niti ni zdelo vredno, da bi razloge svojega tekmeča zavračal. Nicholl se je moral umakniti na svoje zadnje postojanke in ker z osebnim vplivom ni ničesar dosegel, se je zatekel k denarju. Zato je v Richmondskem časopisu „Enquirer" priobčil celo vrsto stav, ki so bile postopoma čedalje večje in so bile postavljene takole:

JULES VERNE

23

Potovanje na

Luna*)

Čeprav sta učenjaka delovala v dveh čisto nasprotnih smereh, bi se bila vključ vsem pravilom geometrije gotovo srečala in tedaj bi prišlo do dvoboja. Na srečo pa je ta dva domovini tako koristna državljana ločila radalja 100 kilometrov in njuni prijatelji so jima zgradili pot s takimi zaprekami, da nista nikdar trčila skupaj.

Kateri imed obeh izumiteljev je zmagal nad drugim, ni vedel pravzaprav nihče, dosegala sta take uspehe, da je bila pravična ocena kaj težka. Vendar je kazalo, da bo konec koncev plošča podlegla krogli.

Toda strokovnjaki so bili še v dvomih. Pri zadnjih poskusih so Barbicanovi zašiljeni izstrelki odleteli od Nichollovih plošč ko igle; tisti dan je „kovač" iz Philadelphije mislil, da je dokončno zmagal in sam ni vedel, kako bi svojega tekmeča bolj zaničeval. Ko pa je ta nadomestil zašiljene krogle z navadnimi, 300 kilogramov težkimi granatami, je bil kapitan precej poparjen. Kajti čeprav so imeli ti izstrelki samo srednjo hitrost, so razbili, preluknjali in raztreščili na kose plošče iz najboljše kovine.

Tak je bil položaj in zмага se je smehljala krogli, ko se je končala vojna prav tistega dne, ko je Nicholl izumil novo oklopno ploščo iz kovanega jekla! To je bila prava mojstrovina svoje vrste; rogala se je vsem izstrelkom sveta. Kapitan jo je dal prepekljati v Washington in pozval Barbicana naj

jo razbije, če more. Ker pa je bil mir že sklenjen, se Barbican tega poskusa ni hotel lotiti.

Tedaj je togotni Nicholl predlagal, da bo izpostavil ploščo vsem, tudi najbolj ne navadnim kroglam: polnim, votlim, okroglim in podolgastim. Predsednik je tudi to zavrnil, ker ni hotel postaviti svojega zadnjega uspeha na kocko.

Nicholl, ki ga je ta podla trma razdražila do skrajnosti, je hotel Barbicana privabiti s tem, da mu je ponudil vse prednosti. Pripravljen je bil, nastaviti mu ploščo 200 metrov pred top. Barbican je vztrajal pri svojem „ne"! Kaj pa na 100 metrov? Niti na 75 ne.

Barbican mu je dal sporočiti, da ne bi streljal niti tedaj, če bi se pred ploščo postavil sam Nicholl.

Po tem odgovoru se Nicholl ni mogel več krotiti, postal je oseben; namigaval je, da ostane bojazljivec vedno bojazljivec; kdor se brani ustreliti s topom, se tega najbrž boji; sploh pa da so tisti topničarji, ki se bore zdaj na daljavo 6000 kilometrov, previdno nadomestili osebni pogum z matematičnimi formulami in da je treba ravno toliko korajže, da mirno čakaš kroglo za ploščo, kakor da jo izstreliš po vseh pravilih vojne umetnosti.

Na vsa ta sumničenja ni Barbican nič odgovoril; morda ni zanje niti vedel, ker so ga tedaj računali za veliki podjem popolnoma zaposlili.

Ko je kapitan Nicholl zvedel za Barbica-

PUSTOLOVŠČINA Z NAJNEVARNEJŠO *morska zverja*

Francoz Charles Itte je dvanajst strašnih let odslužil v Guyani (Juž. Amerika), kazenski koloniji, zaradi tatvine, ki jo je v mladosti lahkomišlino zagrešil. Čeprav žive kaznjenci tu pod najtežjimi pogoji, v tropičnih gozdovih polnih zveri, kač in strupene golazni, je Charles Itte ohranil svoje človeško dostojanstvo. Pokoraval se je predpisom, pridno delal in sproti zapisoval svoje vtise in doživlja. Še pred koncem njegove kazni so ga odpustili. Nedavno je izšel njegov dnevnik pod naslovom: „MED ZVERINAMI IN MORSKIMI VOLKOV“, ki je doživel že tretjo naklado. Objavljamo odlomek iz dnevnika:

Vsak večer smo se vozili po široki tropični reki v majhni pirogi, čolnu iz palmovog lubja, opazovali bujno naravo in se pogovarjali o daljni domovini. Tam, kjer se je nahajalo naše taborišče, je bila obala ravna več kilometrov. Zato smo to obrežje imenovali „Promenade des Dames“.

Bilo je julijskega večera. Ko je zašlo sonce, smo sedli k večerji. S težkim delom izpolnjen dan je bil pri kraju. Uživali smo v lepoti široke reke. Edina obleka, ki smo jo imeli, so bile kratke hlače in odeva, v katero smo se zamotali. Ko smo pojedli skromni obrok, je bila ura osem in moj prijatelj in sotrpin Henkel me je povabil na veslaški izlet po reki. Takoj sem vstal in vzel svojo široko leseno sabljo, ki je kaznjencem slu-

se s pogledom in obrnila k obali. Previdno sva se spustila v blato, ki nama je segalo do pasu in gazila k trdni zemlji. Kmalu sva bila tam. Kača naju ni opazila, čeravno sva bila od nje oddaljena komaj pet metrov.

„Napadiva jo!“ je šepnil Henkel.

„Seveda.“ sem bil sporazumen, „njena koža nama prinese denar za tobak in drugo.“

Ko sva čoln privezala za obrežno drevo, sva stopila bliže h kači. Henkel je držal pripravljen svoj leseni nož, podoben pagaji domačinov. Anakonda se ni premaknila. Najin načrt je bil preprost. Z nekaj krepkimi udarci bova kači odsekala glavo in nato zbežala. Vedela sva, da kača silovito otepa z repom okoli sebe, četudi ji je glava odsekana. Če koga zadene z mišičastim repom, ga zdrobi. Zavedala sva se velike nevarnosti, kljub temu pa sva se odločila za napad.

Prvi sem vsekaj jaz. Z vso silo sem udaril kačo po glavi, toda moja težka lesena sablja se je odbila, kakor bi tolkel po kavčuku. Čim je prejela prve udarce, se je kača pričela naglo odvijati in že se je razprostrela pred nama v vsej svoji dolžini. Henkel se je vrgel na njo, da bi jo zadržal, jaz pa sem kakor blazen mlatil po njeni glavi, pri tem pa pazil, da ji kože preveč ne poškodujem. Henkel je le s težavo zadrževal spolzko telo plazilke, ki se je s svojim jezdecem počasi vlekla proti rečni strugi. Ko sem videl, da se nama utegne dragoceni plen rešiti v reko, sem spustil sabljo in se še sam vrgel na zver. Čvrsto sem se oklenil mišičastega trupa, pri tem pa z grozo opazil, da je kačin vrat do polovice presekan in da sikajoča glava visi le še na koži in krvavem mesu. Toda anakonda je še razpolagala s strahovito močjo ter se je počasi ovijala okoli najinih teles, da bi naju stegnila v svoj smrtonosni objem. Trebalo se je naglo odločiti, ali pustiva dragoceni plen, ki bi nama prinesel veliko denarja in olajšal življenje več mesecev v naprej, ali pa nadaljevati negotovo pustolovščino, ki naju lahko stane življenje. Bilo je malo upanja, da bi mogla dva človeka obvladati strašnega črva, čeprav ranjenega in oslabiljenega. Morda pa je bilo vse skupaj že prepozno.

Kakor blazen sem pričel grizti kačin krvavi vrat, toda niti to ni pomagalo. Kača je lezla nezadržano proti reki, ne da bi naju spustila iz smrtonosnega objema. Pričela sva hropeti, ker nama je že primanjkovalo zraka. Oba sva bila premazana z blatom, niti malo podobna človeškim bitjem. Še minuta, dve in konec naju bo. Brezupna borba je trajala že skoraj četrto uro.

Tedaj je anakonda nepričakovano popu-

NASIM ČEBELARJEM:

Bitka čebel

Razen DDT praška je danes v prometu vrsta drugih insekticidov, o katerih se mnega močno razlikujejo. Razumljivo je, da taka sredstva uničujejo poleg škodljivih tudi koristne žuželke, v prvi vrsti čebele. Nekatera sredstva delujejo tako naglo, da se čebele niti ne utegnejo vrniti v čebelnjak, druge delujejo čez pol ure, čez več ur, sredstvo U-46 pa šele čez nekaj dni.

Kadar pride čebela v dotik z rastlino, ki je bila oprasena s strupom E-605 (Parathion), se mirno vrne v čebelnjak. Po eni uri prične strup delovati. Dr. Leppik pripoveduje o tem naslednje: Borba čebel je nekaj strašnega. Zastrupljena čebela okuži druge in tudi pri njih se po določenem času pokažejo posledice zastrupitve. Zdrave čebele takoj planejo na bolne, ki se v krčih zvijajo in jih pobijajo ter zmečejo iz čebelnjaka. Nemir in boji se širijo izven čebelnjaka. Straže pri vходу branijo pri-

stila in naju izpustila iz objema. Ležala sva zraven njenega trupla na pol v nezvesti. Preslaba sva bila, da bi mogla vstati. Ko sva se le nekoliko spravila na noge in sva se opotekala kakor pijana. Šele dve uri pozneje sva medtem poginulo zver mogla privezati za čoln. Merila je v dolžino osem in pol metrov. V prebavnem traku sva našla divjega prašička, težkega 35 kg in pol prebavljeno opico.

Pozno ponoči sva priveslala z dragocenim plenom v taborišče. Med potjo domov mi je Henkel pripovedoval, da je videl še večje anakonde, ta vrsta močvirnatih udavov zraste tudi do 20 m dolžine. Anakonda je najnevarnejša zver Južne Amerike in edina, ki človeka napade, ne da bi bila ogrožena.

Pomlad

*Pozdravljena, pomlad zelena,
pozdravljena na vekomaj!
Narava vsa je okrašena,
prišel na zemljo k nam je raj.*

*Po vedrem nebu nežne ptice
od juga mirno prilete,
gradijo dom si lastavice,
valijo mlade tu skrbne.*

*Prešerno vrabček se ozira
po prašnem dvoru sem ter tja
in urno hrano si nabira
in čivka in vesel skaklja*

*in v gaju, v dolu, po livadi
povsod prelepo pesmico
cvetoči, radostni pomladi
vse tice v zboru zapoje.*

*Po trati pisane cvetice
ponižno zibajo glave,
jih milo božajo rosice,
ki se kot biseri svetle.*

*Metuljčki plešejo okoli,
čebele krog cvetic lete,
enakomerno v sončni doli
se mravlje delavne vrste.*

*Na poljih kmetje se mudijo,
ubrano pesmice pojo,
sejavnici krepki se vrstijo
in v brazde seme trosijo.*

*V gorah se pasejo ovčice,
ob strani pa pastir stoji,
smehlja se radostno mu lice,
ko piskalco v rokah drži.*

*Spomladi vsakdo se raduje,
povsod se stvarstvo oživi,
vsakdo si srečne dneve kuje,
če malo v upanju živi.*

*In jaz? Mar zame ni svetlobe?
Pomladi iščem že vse dni.
Prepoln človeški rod je zlobe:
nikjer, nikjer pomladi ni...*

Aldo Danev

Pestro in zanimivo

Vsako uro 5000 otrok

Iz letopisa Združenih narodov je razvidno, da umrljivost po svetu nenehno pada, ker se povsod izboljšujejo zdravstvene razmere. Zato se je število zemljanov v lanskem letu zvišalo za 43 milijonov. Če se bo naraščanje tako nadaljevalo, bo leta 2000 dvakrat več ljudi na svetu, kot jih je danes. Vsako uro se namreč rodi na zemlji 5000 otrok.

Osební promet pod vodo

Ameriški admiral Momsen je izjavil, da bodo v kratkem začeli graditi podmornice za osebni promet. Ladje bodo pod vodo lahko vozile do tisoč potnikov. Razvijale bodo hitrost 480 km na uro, ker valovi ne bodo mogli ovirati nagle vožnje.

Kino v Italiji

je na prvem mestu. V nobeni evropski državi — razen na Angleškem — ne trošijo ljudje toliko denarja za kino kot v Italiji.

Telefonske naprave

v javnih telefonskih celicah, v pisarnah in sploh povsod, kjer mnogo ljudi uporablja isti aparat, postanejo posebno ob višjih temperaturah zelo lahko prenašalci raznih nalezljivih bolezni. Zato so kemiki iznašli in začeli proizvajati antiseptični lak, ki bo prišel v poštev povsod tam, kjer se enega predmeta dotika dosti ljudi. Tanka neopazna plast vpija vse bacile.

Kontinenti se oddaljujejo

Prof. Blackett je izjavil, da sta se evropska in severnoameriška celina v minulih 150 milijonih let oddaljili druga od druge približno 1600 km. Obe celini pa sta se tudi pomaknili dalje proti severu in se tako še bolj oddaljili od svojega prvotnega položaja ob zemeljskem ravniku. Indija in Južna Amerika sta bili pred nekaj sto milijoni let bližje Južnemu tečaju, kot sta sedaj.

Tekma tipkaric

Pred nedavnim so praznovali v Italiji „dan tajnic“. Navada, da se spominjajo najboljših tipkaric in uradnic je prišla iz Amerike. Tekme se je udeležilo kar 5000 žensk. Od teh so izbrali 20 najsposobnejših, ki so prejele lepe nagrade. Med temi je tudi ena Slovenka.

Prestolnica Italije

Rim je gotovo eno najlepših mest v Evropi, a ima tudi mnogo senčnih strani. Tako je rimski občinski svet ugotovil, da živi nad 55.000 meščanov v jamah ali na pol podrtih barakah, naslonjenih na staro mestno obzidje ali na podpornike nekdanjih vodovodov.

Če bi vsem tem družinam hoteli poskrbeti človeka dostojna stanovanja, bi morali porabiti 50 milijard lir.

Zanimiva knjižnica

Najbolj delavna knjižnica na svetu je Javna biblioteka v New Yorku, ki ima zbranih nad tri milijone in pol zvezkov. Vsak dan pride od vseh strani sveta vanjo še 400 novih knjig in 650 časopisov. V njej je nameščenih 2000 knjižničarjev. Dela imajo čez glavo, saj izposojujejo obiskovalcem okrog 10 tisoč knjig dnevno.

Koliko ljudi je zahtevala zadnja vojna?

V Zapadni Nemčiji so objavili številke, iz katerih izhaja, da je v zadnji vojni umrlo v borbah, v izgnanstvu ali drugače 6 milijonov in 600 tisoč Nemcev. Druga svetovna vojna, ki sta jo skuhala Hitler in Musolini, je zatevala od človeštva skupno 55 milijonov žrtev.

Šolstvo v Rusiji

Sovjetski minister prosvete Mihajlov je izjavil, da je danes v državi okoli 213 tisoč osnovnih in srednjih šol in 800 univerz. V Sovjetski zvezi, je rekel, je nepismenost takorekoč izginila, medtem ko je caristična Rusija štela okrog 75 odst. prebivalcev, ki niso znali brati in pisati.

Proti mišji nadlogi

Na Filipinih, ki sestojijo iz približno 7000 otokov in štejejo nad 21 milijonov prebivalcev, je toliko miši, da predstavljajo že pravo nadlogo za gospodarstvo. Da bi glodalce zatrli, so vpeljali tudi to, da gledalci v kino-dvoranah lahko plačajo vstopnino namesto z denarjem tudi z določenim številom mišjih repov.

Za dobro voljo

Vneti pridigar

Pridigar je vneto pridigal o svetem Avguštinu. A smola je hotela, da se je zmedel in ni vedel, kje nadaljevati. Pa si je pomagal z „vločki“. „Sveti Avguštín,“ je hitel grmeti, „kam naj te postavim? Med svetnike in svetnice božje? Ali kam naj te postavim, sveti Avguštín?“

Počakal je za trenutek, da ujame izgubljeno nit, a nič. Pa je nadaljeval: „Kam naj te postavim, sveti Avguštín?“ Spet je počakal, spet pomislil, a še ni našel nadaljevanja pridige in je spet zagrmel:

„Kam naj te postavim, sveti Avguštín? Med kerubine in serafine? A ti zaslužiš vse več. Kam naj te vendar postavim, sveti Avguštín?“

Tedaj se je oglasil nekdo iz bližine prižnice: „Posadite ga na moj sedež, grem jaz ven.“

Imel je mirne živce

Oče je sedel v krčmi in praznil že tretji liter. Pa so se odprla vrata in je planil v sobo njegov sin: „Oče,“ je hitel, „pojdit domov, mati so na smrtni postelji!“

„Naj gre do dol!“ je bil odgovor in oče se ni premaknil od mize.

Čez nekaj minut je sin spet pritekel: „Oče, pojdit domov, mama so že čisto pri kraju.“

„Naj gre do pa na sredo,“ je dejal oče in tudi to pot se ni premaknil.

In v tretje so se odprla vrata in isti sin je potro naznanil: „Oče, Bog je mater k sebi vzel.“

„Saj mu bo še žal, kakor je bilo meni,“ je končal oče.

SADNA DREVESCA

Samo drevesca domače drevesnice MARKO POLZER na Vazah, P. St. Veit i. Jauntal vam bodo do brzo uspevala. Na razpolago imamo še jabolka in hruške.

POROKA

Za vsako nevesto primerne okraske za glavo, novosti v nevestinih pajčolanih, mirte, za camarje, velika izbira v strokovni trgovini „PRINZESS“, Klagenfurt, Alter Platz 34.

Feldstecher - daljnogleda

OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

Otroški vozički - Moško in damsko perilo - Hubertus
- plašči za otroke
Trgovska hiša
VILLACH, Widmannsgasse 38

Dienstag, 21. Mai

- 18.30 Schulversuche - Schulreform
- 19.00 H.A. Trabers Naturfilme
- 19.30 Zeit im Bild und Kultur
- 20.00 ORF heute
- 20.06 Wissenschaftliche Nachrichten
- 20.09 Umkreis
- 20.15 Geschichte der Fußball-WM
- 21.00 Die merkwürdige Lebensgeschichte des Friedrich Freiherrn von der Trenck. 4) Russisches Roulette
- 22.05 Telereprisen: 22.05 Österreich-Bild mit Südtirol-aktuell
22.25 Wissen - aktuell, 22.50 Zeit im Bild und Kultur anschl. ca.
23.20 Sendeschluß

Mittwoch, 22. Mai

- 18.30 Aus unserem Schulfernsehprogramm: Englisches Theater
- 19.00 Neue Mathematik
- 19.30 Zeit im Bild und Kultur
- 20.00 ORF heute
- 20.06 Wissenschaftliche Nachrichten
- 20.09 Umkreis
- 20.15 Welt und Wissenschaft
- 21.05 Musik macht Laune 1) Hüttengaudi aus Ruhpolding, 2) So Klingt's zwischen Watzmann und Untersberg
- 21.50 Telereprisen: 21.50 Österreich-Bild, 22.10 Zeit im Bild und Kultur anschl. ca. 22.40 Sendeschluß

Donnerstag, 23. Mai

- 17.55 Mädchen in Uniform
- 19.30 Zeit im Bild
- 19.45 Bekenntnisse eines Humoristen
- 20.11 Umkreis
- 20.15 Rusalka. (in tschechischer Sprache)
- 22.00 Zeit im Bild anschl. ca. 22.15 Sendeschluß

Freitag, 24. Mai

- 18.30 Ursprung des Lebens
- 19.00 Schulversuche - Schulreform
- 19.30 Zeit im Bild und Kultur
- 20.00 Zum Wochenende unterwegs
- 20.06 Wissenschaftliche Nachrichten
- 20.09 Umkreis
- 20.15 Antonionis China. Italienischer Dokumentarfilm
- 21.55 Telereprisen: 21.55 Österreich-Bild, 22.15 Zeit im Bild und Kultur anschl. ca. 22.45 Sendeschluß

Samstag, 25. Mai

- 16.00 Die Onedin-Linie
- 16.55 "Zum Wieder-Sehen": Ich hab' mich so an dich gewöhnt
- 18.30 Mini-Max
- 18.55 Musiknachrichten
- anschl. Spiel mit uns Akkordeon
- 19.30 Zeit im Bild
- 20.00 ORF heute
- 20.06 Wissenschaftliche Nachrichten
- 20.09 Umkreis
- 20.15 Antonionis China
- 22.00 Zeit im Bild anschl. ca. 22.30 Sendeschluß

Tit.

Nas Tednik

Viktringerring 26

Klagenfurt

skarl 80-letnico
Anton Jobst rojen na Heroskem
mladilec, organizator štiridanes v Žirch